

STADSMILJÖPROGRAM FÖR

KRISTIANSTADS RENÄSSANSSTAD

ANTAGEN AV BYGGNADSNÄMNDEN 2013-06-26, REV 2014-04-14

PROJEKTORGANISATION

Styrgruppen för arbetet har bestått av:

Byggnadsnämndens presidium, Ylva Pershaf, SBK, Stadsarkitekt.

Arbetsgrupp:

Daniel Ottosson, C4 Teknik, stadsträdgårdsmästare, Olle Ljunggren, C4 Teknik, belysningsingenjör, Lars Nyström & Johan Gomér, C4 Teknik, trafikingenjörer, Charlotte Svensson, SBK, landskapsarkitekt, Marie Nilsson Shehata, SBK, planeringsarkitekt, Carin Holst, SBK, planarkitekt, Katarina Olsson, SBK, byggnadsantikvarie/bygglovhandläggare.

Konsulter för arbetet har varit:

Mellanrum AB

Uulas Arkitekter AB

Scandinavian Lighting Design Group

Referensgrupp har varit:

Handelsstaden Kristianstad AB

FÖRORD

Målet med att arbeta fram ett stadsmiljöprogram är att skapa ett attraktivt och tryggt centrum, ett centrum som är tilltalande med en stadskärna där människor kan mötas och som fungerar som allas vardagsrum. Detta omsätts i golvmaterial, ljussättning, vackra restaurerade fasader, lågmälda fasadskyltar och med omsorg om detaljerna i växtlighet och möblering.

Stadens byggnader, gator, torg och parker utformas med omsorg. Planer för ny- och ombyggnad av bebyggelsen utgör de ramverk som förmedlar Kristianstads värden för en god bebyggd miljö. Stadens kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader ska skyddas mot förvanskning.

Grönska och vatten får större tyngd vid utformning av staden. Växter bidrar starkt till välmående, skönhet och trivsel. Grönskan stödjer och förstärker stadens gatunät genom att vara en viktig del i planeringen av stadens trafik och rörelsestråk.

Peter Johansson

Byggnadsnämndens ordförande

De värden som är viktiga för Kristianstad förmedlas i stadskärnans detaljer och tjäna som inspiration för en helhetsbild vid möbleringen av stadens övriga rum.

Skönhet och trivsel är avgörande faktorer för en stads attraktivitet. De offentliga platserna, dvs. gator, torg och parker, ska vara inbjudande att vistas i och röra sig genom, vare sig rörelsen sker gående eller med cykel, buss eller bil. Vackra och tilltalande gator, torg och parker bjuder in till att människor stannar upp, tar sig till nya platser och är en bra grund för service, handel, kultur och god hälsa. Offentliga platser och miljöer i staden ska genom utformning och innehåll främja ett deltagande i stadslivet och fungera som arena för möten mellan människor. Staden ska vara säker och trygg att röras sig igenom även när det är mörkt.

Enligt plan- och bygglagen är estetiska värden ett allmänt intresse som ska beaktas vid planering, byggande och

Ruth Piatek

Byggnadsnämndens vice ordförande

förvaltning. T.ex. hur bebyggelsens färgsättning, storlek, skala, material, fasadutformning och rumsbildningar ansluter till och samspelar med omgivande bebyggelse, och hur de gestaltar funktionen. Estetik innefattar alla element i stadsmiljön; konst, markbeläggning, vatten, byggnader, planteringar, belysning, armatur, möbler mm.

Målgrupper för programmet är internt den tekniska förvaltningen och stadsbyggnadskontoret. Externt vänder sig dokumentet till fastighetsägare och handelsmän i staden.

Stadens identitet formas till stora delar utifrån den centrala stadens utformning. Detta stadsmiljöprogram sammanfattar viljan att med olika medel stärka den centrala stadens identitet och attraktivitet.

Detta program är rådgivande och ej juridiskt bindande utan behöver fördjupas i det fortsatta arbetet. Dokumentet är levande och kommer att uppdateras kontinuerligt.

Ylva Pershaf

Stadsarkitekt

INNEHÅLL

FÖRORD	3	Hållbarhet	19
		Tillgänglighet	20
INLEDNING	7	PROGRAMMETS OMFATTNING	22
VARFÖR ETT STADSMILJÖPROGRAM?	8	Geografisk avgränsning	22
Syfte	8	Rumslig avgränsning	23
Mål	8	Omgivande bebyggelse	23
Läsanvisning	9		
KRISTIANSTAD - FRÅN DÅTID TILL NUTID	10	DELOMRÅDEN & STRUKTURER	25
1600-tal	10	RENÄSSANSSTADENS DELOMRÅDEN	26
1700-tal	10	Rutnätsstaden	26
1800-tal	11	Kasernområdena	28
1900-tal	12	Kanalerna & Vallgravarna	29
2000-tal	13	RENÄSSANSSTADENS STRUKTURER	30
KRISTIANSTADS IDENTITET	14	Entréer	30
Arvet efter Chrstian IV	14	Målpunkter	32
Stadens militära minnen	15	Siktstråk & Landmärken	34
Handelsstaden	16	Barriärer & Passager	36
Staden i vattenriket	16	OFFENTLIGA RUMMETS BESTÅNDSDELAR	39
BESTÄMMELSER & ÖVERGRIPANDE MÅLSÄTTNINGAR	18	BEBYGGELSE & KVARTERSSTRUKTUR	40
Riksintresse för kulturmiljövård	18	Rutnätsstaden	40
		Kasernområdena	43

GATOR & MARKBELÄGGNINGAR	44	SMÅ BYGGNADER	66
Rutnätsstaden	44		
Kasernområdena	46	UTESERVERINGAR	68
Kanalerna & Vallgravarna	47		
TORGMILJÖER	48	GESTALTNINGSFÖRSLAG OCH PRINCIPLÖSNINGAR	BILAGA 1
VATTEN & VATTENKONST	50		
PARKER & GRÖNYTOR	52		
Rutnätsstaden	52		
Kasernområdena	53		
Kanalerna & Vallgravarna	54		
MÖBLER & INREDNING	55		
LJUS & BELYSNING	58		
LJUDMILJÖ	60		
KONST & UTSMYCKNING	62		
Offentlig konst	62		
Tillfällig utsmyckning	63		
SKYLTAR & REKLAM	64		
Butiksskyltar	64		
Informationsskyltar	65		
Markiser	65		

Storetorv
Kanal

Hestetorv

Søndre port

Helsingørskanalen

INLEDNING

VARFÖR ETT STADSMILJÖPROGRAM ?

Vy över staden och vattenriket.

Ett attraktivt centrum där människor kan mötas och vistas är en förutsättning för en levande stad. Vackra och tilltalande gator, torg och parker bjuder in till att människor stannar upp och tar sig till nya platser vilket är en bra grund för service, handel, kultur och god hälsa. Den stad vi ser idag är ett resultatet av en stadsomvandling som pågått under snart 400 år. Funktioner och behov förändras kontinuerligt och anpassningar för att möta samhällets behov måste hela tiden genomföras. Samtidigt är det viktigt att värna om och förhålla sig till de avtryck som historien lämnat, både i den fysiska miljön och i Kristianstadbarnas sinne.

VISIONER FÖR INNERSTADEN

En stads attraktivitet för boende, besökare och näringsliv hänger intimt samman med dess offentliga rum. Med detta menas gator, torg och parker där det finns plats för människors möten och där det finns ett lockande utbud av vacker miljö, kultur och handel.

Visionen är att öka attraktiviteten, tillgängligheten och tryggheten i centrum så att de offentliga platserna är inbjudande att vistas i och staden trygg och säker att röra sig igenom under dygnets alla timmar, vare sig rörelsen sker gående, med cykel, buss eller bil. Stadens offentliga platser och miljöer ska också genom sin utformning och sitt innehåll uppmuntra till och främja ett

aktivt deltagande i stadslivet samt fungera som arena för möten mellan människor.

PROGRAMMETS SYFTE

Stadsmiljöprogrammet är tänkt att fungera som underlag och stöd vid bedömningen av olika typer av bygglov, tillståndsansökningar m.m. samt vid omgestaltning av offentliga miljöer såsom gator, torg och grönytor i stadskärnan. Förhoppningen är, att genom att samla de visioner, mål och riktlinjer som finns för staden i ett gemensamt dokument, tydliggöra och underlätta detta arbete både internt inom och mellan kommunens förvaltningar samt externt mot invånare, företagare och besökare.

PROGRAMMETS MÅL

Känslan av helhet och sammanhang skapas av en mängd detaljer som tillsammans utgör stadens karaktär. Målet med stadsmiljöprogrammet är att:

- definiera och beskriva de olika komponenterna i den offentliga miljön, dess funktion och betydelse.
- identifiera och bevara renässansstadens bärande element.
- värna och lyfta fram goda och bevaransvärda exempel.
- sätta upp riktlinjer för hur den offentliga miljön utvecklas framöver så att dess historiska delar på ett bra sätt förenas med de moderna.
- presentera intentioner och riktlinjer som fungerar både idag, under lång tid framöver och under olika förutsättningar.
- tydliggöra Kristianstads identitet och därmed även förstärka dess varumärke.
- skapa en enhetlighet och en struktur som visualiserar stadens olika delar.
- bevara småskaligheten och den mänskliga skalan i stadsrummet.

LÄSANVISNING

Inledning

I det inledande kapitlet ges en sammanfattning av hur främst centrala stadens bebyggelse utvecklats under de senaste 400 åren, de epoker och händelser som format den stad vi ser idag och givit den dess identitet samt de övergripande mål och bestämmelser som är relevanta för stadsmiljöprogrammet. Programmets omfattning och avgränsning redovisas också här.

Delområden & Strukturer

Inom det avgränsade området finns förutom tre delområden även övergripande strukturer vilka har en stor påverkan på hela området. Dessa strukturer behandlas här,

Norra Kasern.

tillsammans med de typiska karaktärsdragen och övergripande riktlinjerna för de tre delområdena.

Offentliga rummets beståndsdelar

Under rubriken "Offentliga rummets beståndsdelar" beskrivs de offentliga miljöernas olika komponenter såsom t.ex. markbeläggningar, belysning, möbler och inredning. Under respektive rubrik finns en kort beskrivning av dagsläget samt utförliga riktlinjer för framtiden.

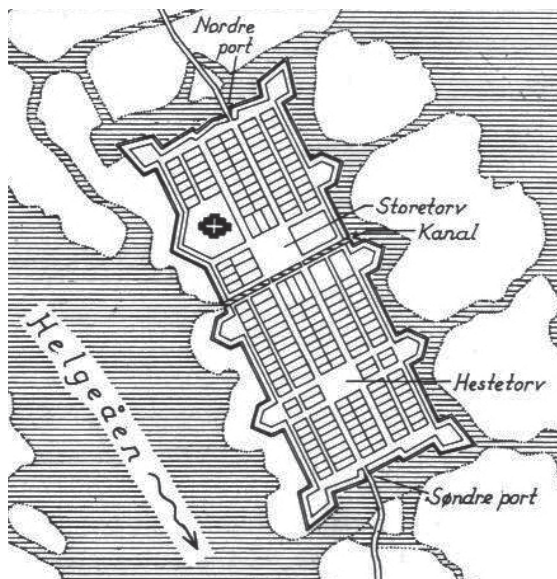
Gestaltningförslag, se bilaga

I bilagan presenteras förslag och principlösningar på hur riktlinjerna i stadsmiljöprogrammet tillämpas vid omgestaltning av befintliga miljöer. Förslagen skall ses som exempel eller principskisser och är inte slutgiltiga.

Lilla Torg.

KRISTIANSTAD - FRÅN DÅTID TILL NUTID

Plan från 1650 med bastionsystem och kanal rakt igenom.

Modell av Renässansstaden Christianstad

Efter att Gustaf II Adolf 1612 bränt och ödelagt medeltidsstaden Vä beslöt sig kung Christian för att bygga en ny stad på den närbelägna Allön i Helgeåns otillgängliga träskmarker. Platsen var idealisk för en fästningsstad med skyddande vatten och sankmarker på alla sidor. Staden skulle bli en stark riksfästning till skydd mot svenskarna och en blomstrande köpstad. Nedan följer en sammanfattning av vad som hände sedan.

1600-TALET

Kristianstad var den första nybyggda stad i Norden som anlades efter renässansens ideal med en symmetriskt ordnad rektangulär stadsplan, raka och rätvinkliga kvarter, gator och torg. Stadsplanen hade en framträdande dubbling med två stadsdelar, två torg, två långsgående parallella huvudgator, två smala bakgator och två vallgator samt två par tvärgator på ömse sidor om de båda torgen. Tvärs genom staden – i nuvarande Nya Boulevardens sträckning – fanns en grävd kanal som dels reglerade vattenståndet i staden och dels avgränsade de båda stadsdelarna från varandra. Som skydd mot angrepp var staden befäst och omgiven av vallar.

Än idag uppvisar den inre stadskärnan delar av 1600- och 1700-talets renässans- och fästningsstad. I stadskärnans strama rutnätsplan bildar kvarteren slutna block med

husen placerade i gatulinjen. Välbevarade fastighetsmönster med långsmala tomter där huvudfastigheten är placerad ut mot huvudgatan och magasin eller enklare bostadshus mot bakgatan. Av det äldsta byggnadsbeståndet med byggnadshöjd på en till två våningar finns endast några enstaka objekt kvar.

1700-TALET

Under 1700-talet inleddes Kristianstads utveckling till en garnisons- och sedermera en residensstad. Den militära prägeln ses bl.a. genom 1700-talets utbyggnad av fästningsverk, norra och södra kasernområdet, kasernbyggnader och det under 1800-talet inrättade regementet. Samtidigt pågick under 1700-talet en omfattande planteringsverksamhet där bl.a. vallarna kom att kantas av träd.

Under 1700-talet började staden även att

växa och handeln och hantverket, som tidigare gått trögt, blomstrade och industrier, främst garverier och tobaksspinnerier, anlades. År 1775 inträffar emellertid något som skulle komma att få stora konsekvenser för Kristianstads handelsförbindningar och fästning. Kombinationen av ett mindre dikningsföretag utanför Yngsjö och ett högt vattenstånd i Helge å gör att vattenmassorna plötsligt tar en annan bana och bryter ut i Östersjön genom Gropahålet. Över en natt sänktes vattenståndet i Helge å med ca 70 cm och lämnade Kristianstad utan vattenförbindelse med hamnen i Åhus, vilket fick svåra konsekvenser för handeln i staden. Under flera årtionden försökte man sedan att genom olika fördämningar återställa vattennivån i ån.

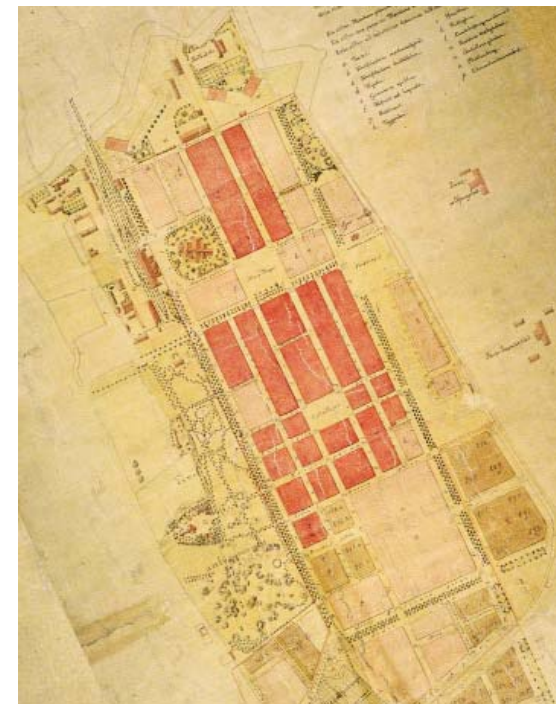
1800-TALET

Kristianstad började under 1800-talet allt mer ta form också som en residensstad. Hovrätten inrättades i Kronohuset vid Stora Torg och bankhus och teater byggdes i stadskärnan. Utvecklingen stannade emellertid upp och först när fästningen upphörde 1847 och fästningsvallarna revs kunde staden åter växa.

Den senare delen av 1800-talet var en expansiv period och det är under denna period som mycket av den stenstadsarkitektur som fortfarande präglar centrala Kristianstad växer fram. På typiskt sätt

Vy över Nya Boulevarden efter att Tvärkanalen lagts igen.

Plan från 1878 med tydliga trädrader längs Västra, Östra, Södra och Nya Boulevarden.

Flera av stadens äldre byggnader var i dåligt skick och ersattes under 1800- och 1900-talet av nya.

Kyrkan ca 1910.

I samband med att byggnader rivs och ersätts med nya breddas stadens gator.

ersattes befästningarna med boulevarder, parker och offentliga byggnader. I takt med att byggnader revs ersattes med nya breddades gatorna inne i rutnätstaden. De nya husen var större och fasaderna höga, välartikulerade och rikt utsmyckade med gjutjärnsdetaljer, ornament och gesimser.

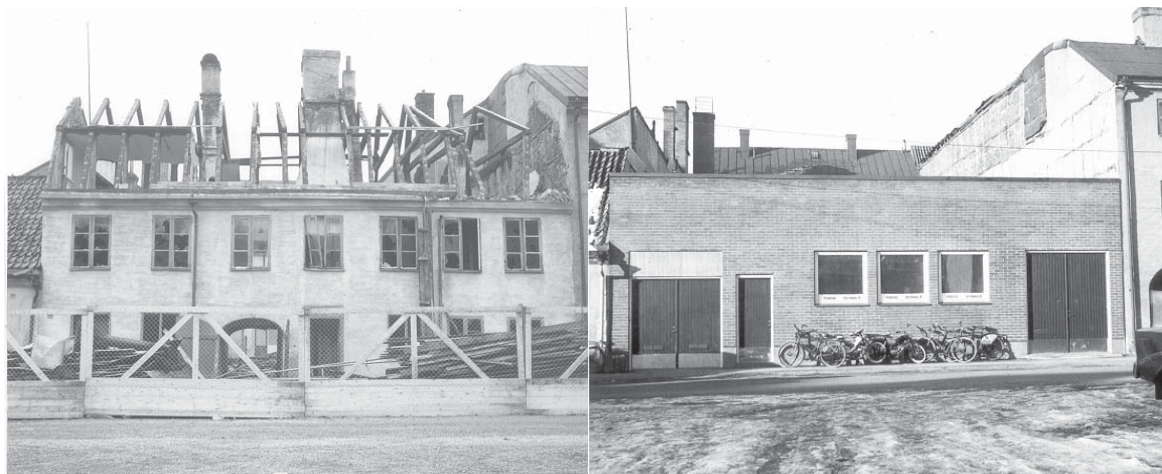
Etablering av industrier, ökad handel och förbättrade kommunikationer, främst genom invigningen av den första järnvägslinjen år 1865, ledde till att stadskärnan växte. Handeln och dess etableringar gynnades i den expanderande och borgerliga staden som på hundra år expanderade från omkring 2 400 invånare till ca 11 000. Sjöfarten blomstrade i och med Helge ås förbindelse med Åhus hamn, vattnets transportfunktionella betydelse förstärktes

och nya och förbättrade kajplatser mot kanalerna och Helge å anlades.

1900-TALET

Kring förra sekelskiftet började staden att expandera söder och österut med stadsdelarna Söder och Östermalm, tack vare de stora invallningsföretag som på 1860-talet torrlagt den östliga viken av Hammarsjön. Området växte vidare österut med Egna hemsområdet som började byggas ut omkring 1910. Söderut exploaterades under 1930-talet Riksvägsområdet med villor och hyreshus. Stadsdelen präglas av funktionalismens stadsplanesyn och det sociala byggandet utformades, liksom senare Parkstaden på 1940-talet som lamellhusområde. Inne i stadskärnan hade Norra och Södra Kasern blivit för små för militären. Redan omkring 1920 hade militären etablerat sig på Östra Kasern och på Näsby. Sista stora utflyttningen skedde 1945 till A3-området vid Norra Åsum.

Under främst andra halvan av 1900-talet skedde stora förändringar av bebyggelsestrukturen i centrala staden. Många äldre hus med innergårdar och gårdsbyggnader revs för att ge plats åt storskaliga och kompakta komplex med långa enhetliga fasader. Enligt då rådande arkitekturtrend skulle byggnaderna inte anpassas till omgivande bebyggelse utan avvika både i stil, form och skala. Exempel

Ett gammalt gatuhus på J H Dahlsgatan ersätts av en ny byggnad i modern tappning.

på byggnader från denna epok är Domus-
huset, Framtidens hus vid Lilla Torg och
Grand Hotell utmed Östra Storgatan.

Utbyggnaden av större bostadsområden
utanför stadskärnan har efter den
omfattande villabebyggelsen som skedde
under 1950-talet främst bestått av
flerfamiljshus med hyres- och bostadsrätter.
Sedan miljonprogrammets bostadsområden
färdigställts under 1970- och 80-talet har
endast ett större bostadsområde tillkommit
i staden, nämligen Odal i början på
1990-talet. Ungefär samtidigt, 1994 försvann
den sista militära verksamheten från staden
i och med nedläggningen av Milostab Syd
(Milo S).

2000-TALET

Utvecklingen av staden pågår kontinuerligt.
En ny översiktsplan för hela kommunen,
ÖP 2013 har tagits fram och antogs av
kommunfullmäktige 2013-03-12. I den pekas
riktlinjerna för framtidens Kristianstad ut.

Men redan nu pågår flera stora projekt i
stadskärnan. I det gamla rådhuskvarteret
fortgår uppförandet av ett nytt kommun-
och regionhus vilket väntas stå färdigt för
inflyttning 2014.

Samtidigt planeras det för nya bostäder och
en ny handlingsgalleria med bl.a. butikslokaler,
biograf, caféer och restauranger utmed Östra
Boulevarderna - inom området kallat Östra
Centrum. Avsikten är att skapa fler attraktiva

lägenheter i ett centralt läge och komplettera
och stärka Kristianstad som handelsstad
i regionen. Utmed kanalen skapas ett
parkområde - Kanalparken - med plats för
lek, avkoppling och promenad.

I samband med detta kommer även ett nytt
busstråk genom staden - Kristianstadlänken -
att tas i bruk, vilket på ett effektivare sätt än
idag skall förbinda den för kollektivtrafiken
allt viktigare centralstationen med bl.a.

sjukhusområdet och högskolan. Goda
kommunikationer till och från staden är
viktiga både för näringslivet och handeln.
I samband med detta kommer ett nytt
resecentrum - Kristianstad C - att uppföras
i direkt anslutning till stationshuset. Västra
och Östra Boulevarderna kommer då delvis
att omgestaltas - men behålla sin dignitet
som boulevarder med stor bredd och flera
trädrader där så medges.

Ortofoto från 2010 över Kristianstads centrala delar.

KRISTIANSTADS IDENTITET

Plantering framför Heliga Trefaldighetskyrkan.

Christian IV har fått ge inspiration till flera företagsnamn i kommunen.

Den stad vi ser och upplever idag är en blandning av gammalt och nytt. Delar av stadens historia har satt tydliga spår i stadens fysiska och offentliga miljöer, medan andra passerat mer obemärkt förbi. Fyra röda trådar kan sägas ha följt staden under alla år. De har utvecklats, bytt funktion och betydelse i takt med att samhället förändrats, men ändå bevarats och skapat en djupt rotad identitet i staden och bland Kristianstadsborna.

ARVET EFTER CHRISTIAN IV

Christian IV lever på många sätt kvar i staden än idag. Den geniala stadsplan som sedan 400 år tillbaka rutat in stadens centrum fungerar fortfarande, trots den omfattande tekniska utveckling som skett, inte minst genom bilens intåg i staden.

En av nordens förnämsta renässansbyggnader Heliga Trefaldighetskyrkan - tillika en av stadens äldsta byggnader - är också ett arv från Christian IV. Förutom att det låga

provisoriska trätak som klädde kyrktornet ersattes av nuvarande under 1860-talet, har inte mycket förändrats sedan invigningen år 1628. Flera andra byggnader som senare uppförts i staden är inspirerade av denna Christian IV-arkitektur, däribland rådhuset från 1800-talet.

Christian IV har även lämnat ett annat avtryck, vilket kristianstadsborna stöter på dagligen. Hans sigill - C4 - är en väletablerad symbol som används flitigt i marknadsföringen av staden, både av privatpersoner, företag och kommun. Sigillet återfinns som logga i många olika sammanhang och på många skilda platser i staden.

Arvet efter Christian IV bör därför värnas, inte bara ur kulturhistorisk synvinkel, utan även ur marknadsföringssynpunkt, som ett signum för staden Kristianstad.

Kristianstads stadsvapen med Christian IV monogram.

C4-emblemet på en av lyktstolparna på Stora Torg.

STADENS MILITÄRA MINNEN

Kristianstad grundades med ett militärt syfte och var en sluten fästningsstad under nära 250 år, fram tills dess att vallarna revs i mitten på 1800-talet. Men militärens inflytande över stadens utveckling slutade inte här utan fortsatte långt in på 1900-talet. I staden har militären främst efterlämnat byggnadsverk och kasernområden som med ett tydligt formspråk särskiljer sig från övrig bebyggelse.

Då de sista militärerna lämnade staden i mitten på 1990-talet var en epok till ända. Minnet av Kristianstad som en levande militärstad lever dock fortfarande kvar hos många som antingen själv jobbat inom försvaret eller gjort värnplikten på något av regementena i Kristianstad.

Stadens militära minnen bör därför få möjlighet att leva vidare som en del av Kristianstads identitet.

Heliga Trefaldighetskyrkan på 1830-talet.

En del av byggnaderna på Norra Kasern.

Norreport ritad av Carl Hårleman.

Militärparad på Stora Torg.

Julhandel. Foto: Kristianstads kommun/Claes Sandén

Långlördag på Västra storgatan

HANDELSSTADEN

Handeln har alltid varit viktig för Kristianstad som sedan lång tid tillbaka är etablerad som en attraktiv handelsstad. I takt med att regementena under de senaste decennierna lagts ner har istället kontoriseringen i stadskärnan ökat, liksom invånarantalet i kommunen. Gågatorna som infördes 1984 har betytt mycket för att skapa en trevlig atmosfär för handeln i innerstaden.

Idag har Kristianstad ett utbud av handel som är unikt. Samtidigt som de stora kedjorna är etablerade, finns också många enskilda mindre butiker, varav flera gått i arv i generationer. Handeln sammantaget är idag en av kommunens största arbetsgivare med en blandning av några stora företag och många små.

Handelsstaden Kristianstads styrka ligger i en unik blandning av kultur och kommersiell handel i en tät och sammanhållen stadsmiljö och har en stor potential som bör värnas.

Torghandel på Lilla Torg.

STADEN I VATTENRIKET

Kristianstad har alltid haft ett särskilt förhållande till de omgivande våtmarkerna och Helge å. Samtidigt som vattnet erbjudit stora möjligheter genom att ge skydd och haft en viktig funktion som transportled har det också fört med sig stora svårigheter vid utbyggnad av staden. Fortfarande pågår en kontinuerlig kamp mot vattnet via pumpar, kanaler och vallar.

Sedan 1980-talet har den allt starkare inriktningen mot att bevara natur- och kulturmiljöer i Kristianstad inneburit ett kontinuerligt utvecklingsarbete med Kristianstads Vattenrike, ett våtmarksområde som är unikt både till sin karaktär och sin belägenhet. I Kristianstad finns en unik koppling mellan stadskärnan och Vattenriket tack vare att delar av våtmarksområdet, som sedan 2005 utpekats som Biosfärområde av UNESCO, ansluter till stadens centrum. 2010 invigdes Naturum Vattenriket - bara 5

"Floden Helige å, går jämte staden och med sitt vatten kringränner densamma; ett sidlänt fält, av en halv mils bredd, omgiver staden, vilket om höst och vinter överflödas av vatten, att staden då ser ut som låge han uti en sjö, men sommartiden är detta grön och täck betesmark."

ur Carl von Linné "Skånska resan" 1749

minuters promenad från järnvägsstationen och centrum.

Kristianstad - Staden i vattenriket - bör även framöver utvecklas i samklang med det omgivande vattnet, både ur en kulturhistorisk-, kommersiell- och folkhälsoaspekt då närvaron av vatten i staden både bidrar till bättre välbefinnande och ökad turisttillströmning.

Kristianstad vid högvatten 2002

Vy mot Kristianstad från Vattenriket.

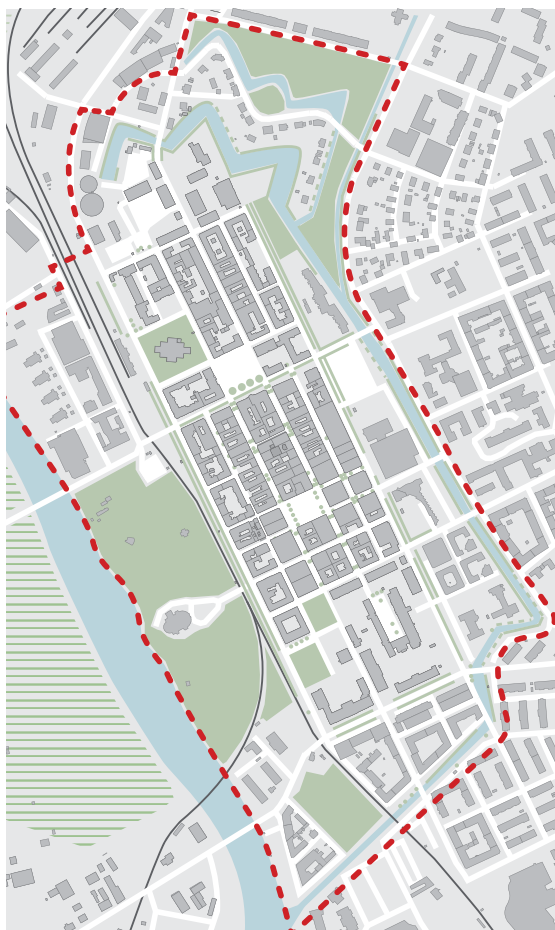

Kristianstad vid lågvatten 1748

Kristianstad vid högvatten 1748

ÖVERGRIPANDE MÅLSÄTTNINGAR

Område av riksintresse för kulturmiljövård.

Hela centrala Kristianstad är utpekade som riksintresse för kulturmiljövård och flera byggnader är utpekade som byggnadsminnen, bl.a. Norra och Södra Kasern, Länsresidenset, Österbergsgården samt flera av byggnaderna runt Stora Torg. Samtidigt som vi värnar arvet från tidigare generationer måste vi även bygga en stad för framtiden där hållbarhet och tillgänglighet för alla står i fokus.

RIKSINTRESSE FÖR KULTURMILJÖVÅRD

Stora delar av centrala Kristianstad är utpekade som riksintresse för kulturmiljövård. I Länsstyrelsens beskrivning av riksintresset finns följande sammanfattande värdetext:

”Kristianstad framstår som ett av Nordens mest intressanta exempel på renässansens stadsanläggningar vad beträffar stadsplan och kyrkobyggnad. Genom de många välbevarade miljöerna och enstaka byggnadsobjekten får man en god bild av utvecklingen från 1600-talet och fram till våra dagar. Framträdande inslag i bebyggelsen är den av förvaltning och militär präglade arkitekturen. Av särskild betydelse för staden är rutnätsplanen, den fria sikten över Helge å och det äldre

byggnadsbeståndet”.

I stort sett hela det aktuella området sammanfaller med fornlämning 93, Kristianstads äldre bostadslager.

I den Fördjupade översiktsplanen för Kristianstad stad, antagen 2009, har kommunen arbetat vidare med att definiera och utveckla värdena i riksintresset. Enligt kommunens bedömningar består riksintresset av tre viktiga delar - renässansstaden, stadens årsringar och staden vid vattnet:

Renässansstaden: ”Aktsamhet bör råda för renässansstadens bärande element som idag är synligt genom rutnätsplan, siktlinjer, dubblering, uppdelade och detaljrika fasader, småskalighet och hus placerade i gatulinje.”

Stadens årsringar: "Genom de många välbevarade miljöerna kan årsringarna tydligt uppfattas och stadens utveckling avläsas. (...) Positivt är om möjlighet ges till att framhäva stadens årsringar och samtidigt ge utrymme för att bygga nya årsringar (...)."

Staden vid vattnet: "Historiskt har staden byggts med vatten som ett viktigt element. Angeläget är att stadens vatten; Helgeå, dess strandlinje och stadens kanalsystem, värnas och framhävs. Staden ska fortsätta att byggas med vatten. Närheten till vattnet och möjligheten att det tillgängliggörs är positivt såväl ur kulturhistorisk aspekt som också en resurs i stadsrummet. Vid vattnet finns även byggnader, anläggningar och broar som vittnar om vattnets betydelse för staden."

HÅLLBARHET

Begreppet hållbar utveckling definieras i FN-rapporten "Vår gemensamma framtid" (Bruntlandrapporten) enligt följande; "... tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov".

Hållbar utveckling kan sägas bestå av tre delar:

- Ekologisk hållbarhet, vilket bl.a. handlar om att långsiktigt bevara vattnens, jordens och ekosystemens produktionsförmåga.
- Social hållbarhet, vilket bl.a. handlar

om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls.

- Ekonomisk hållbarhet, vilket bl.a. handlar om att hushålla med mänskliga och materiella resurser på lång sikt.

Kristianstad kommun har antagit ett antal lokala miljömål. Dessa handlar både om att skapa en bättre miljö i kommunen och om att minska kommunens andel av gränsöverskridande utsläpp som har global betydelse. Målen utgår ifrån de nationella miljö kvalitetsmålen (som antagits av riksdagen) och beskriver det tillstånd i miljön som ska uppnås, exempelvis frisk luft, grundvatten av god kvalitet och levande skogar. För att konkretisera de mer övergripande målen har lokala delmål tagits fram. De lokala delmålen beskriver vad som ska uppnås och vilka åtgärder som behöver genomföras för att nå resultat. Miljömålen är styrande för den kommunala verksamheten. Målen ska också ses som inspirationskälla för alla i kommunen som geografiskt område och vara vägledande för näringsliv, organisationer och invånare.

I den sociala hållbarheten ingår folkhälsoperspektivet som en del. Det kommunala folkhälsoarbetet utgår från den nationellt fastställda folkhälsopolitiken med elva målområden. Genom målområdena uppmärksammas de bestämningsfaktorer som har störst betydelse för den svenska

Några av stadens många årsringar.

Ledstråk på Nya Boulevarden.

Exempel på bra entrélösning.

En "onödig" kant, med en liten markförhöjning hade entrén varit mer tillgänglig.

folkhälsan. Det övergripande målet är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

Rekomendationer

- Utvecklingen av Kristianstads stadsmiljöer ska styras av en strävan efter att uppnå en hållbar utveckling i alla avseenden. De lokala miljömålen ska vara styrande.

- Material som är hållbara över tid, dvs material som tål slitage och åldras vackert, och som producerats på ett hållbart och etiskt sätt bör väljas. Detta innebär bland annat att material som är producerade lokalt och under bra arbetsförhållanden bör prioriteras. Val av lokalt producerade material bidrar inte bara till att långa transporter undviks, utan kan även ha estetiska fördelar genom att materialet har samma färgnyans som äldre element och delar av samma materialtyp.

- För att minska energianvändningen ska armaturer vara utformade så att de på ett så effektivt sätt som möjligt styr ljuset till det område som skall belysas. Ljus som fritt flödar upp i natthimmeln bör undvikas.

- Utvecklingen av Kristianstads stadsmiljöer ska även styras av en strävan efter att uppnå en hälsofrämjande stadsmiljöutveckling. Målen i den nationella folkhälsopolitiken ska vara styrande.

TILLGÄNGLIGHET

Kristianstads innerstad ska vara en plats för alla och därför också vara tillgänglig för alla. Detta innefattar naturligtvis även dem, som har nedsatt rörelseförmåga eller nedsatt orienteringsförmåga (nedsatt syn, nedsatt hörsel eller kognitiva funktionshinder).

Lagstiftningen styr tillgänglighetskraven genom PBL – (Plan- och bygglagen), HIN 1 – (Boverkets föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser) samt ALM1 – (Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader).

Kristianstad har idag kommit långt när det gäller tillgänglighetsarbetet i innerstaden. Exempel på åtgärder är ledstråk till busshållplatser, tydliga stråk med slätt markmaterial utan hinder längs gågatorna, det otillgängliga rådhuset byggs om, etc.

Många butiker har fortfarande nivåskillnader i entrén, men flera av dem har byggts om på senare år.

Rekommendationer

- Alla gångbanor bör ha en bredd på minst 2 meter.
- Inga hinder får finnas på trottoarer och gångstråk, exempelvis skyltar och liknande, varken på marken eller på fasad lägre än 2,3 meter. Dessa element ska placeras i begränsade möbleringszoner.
- Pollare ska kontrastera i ljushet mot omgivningen och ha reflexmarkering vid toppen.
- Belysningsarmaturer ska ha en genomtänkt avbländning och ha fast ljus. Armatyrtypen med opaliserade, luminanta, ytor skapar många gånger synförsvärande kontraster mot en mörkare bakgrund och bör därför undvikas.
- Staket och skyltbågar förses med en tvärså 10-35 cm över marken.
- Markbeläggningen på gångstråk bör vara slät för att underlätta framkomligheten för barnvagnar, rullatorer och rullstolar. Kullersten eller liknande är följaktligen inte lämpligt på dessa ytor. Även gatsten kan vara problematiskt, speciellt för personer med sviktande krafter och/eller för personer som använder rullande hjälpmedel.
- Gångpassager för synsvaga bör läggas längst bort från cykel- och biltrafik samt utformas med skiljelinje mellan olika ytor av

taktila och kontrasterande material.

- Övergångsställen bör utformas så att de passar för både rörelsehindrade och synsvaga. Detta kan bland annat göras genom en tudelning där den ena delen anpassas för rörelsehindrade, genom att kantstenen läggs utan visning, och den andra delen anpassas för synsvaga, genom att kantstenen har en tydlig visning där skillnaden mellan trottoar och gata kan kännas. Synsvaga bör även få ledning av taktila plattor, pollare och visuellt kontrasterande material.
- Offentliga platser möbleras med parksoffor med armstöd. Armstöden underlättar när man ska sätta sig och framförallt när man ska ta sig upp från sittande ställning. Därutöver kan det på olika platser finnas parksoffor utan armstöd och bänkar.
- Lokaler dit allmänheten har tillträde (ex. butiker, restauranger, biografier och skolor) ska vara tillgängliga för personer med nedsatt rörelseförmåga och/eller orienteringsförmåga.
- I stadskärnan bör finnas fler offentliga toaletter i en snygg och enhetlig design.

En inre ramp gör butiken tillgänglig.

En utvändigt ramp är lika självklar som trappan, Södertorg.

PROGRAMMETS OMFATTNING

Stadsmiljöprogrammets geografiska avgränsning.

Stadsmiljöprogrammet avgränsas till att omfatta tre av de äldsta och mest centrala delarna av staden - rutnätsstaden, kasernområdena och vallgravarna/kanalerna. Östra och Västra Boulevarden, liksom i viss mån resterna av bastionerna, har en viktig funktion som avgränsande, inramande och distanserande element mellan Renässansstaden och övriga delar av Kristianstad. Detta avgränsade område benämns framöver som "Renässansstaden".

GEOGRAFISK AVGRÄNSNING

Stadsmiljöprogrammet har sin utgångspunkt i staden äldsta och mest centrala delar, i det område som upptogs av den ursprungliga renässansstaden från 1600-talet. Detta område - stadens första årsring - utgör huvuddelen av det ingående området och benämns i stadsmiljöprogrammet som rutnätsstaden.

Norr och söder om rutnätsstaden finns resterna av de inre befästningar och kasernområden som uppfördes under 1700-talet och vidareutvecklades under 1800-talet. Kasernområdena - stadens andra årsring - ingår som ytterligare en del i stadsmiljöprogrammet.

Rutnätsstaden avgränsas i öster och väster, liksom det södra kasernområdet i söder, av boulevarder anlagda under 1800-talet.

Boulevarderna är idag starkt förknippade med, och ses som en naturlig avslutning på, rutnätsstaden och behandlas därför tillsammans med denna.

Vattenområdena närmast rutnätsstaden - kanalerna och vallgravarna med tillhörande bastioner - ingår som ett tredje delområde i stadsmiljöprogrammet. Norra Vallgraven, liksom resterna av den Södra Vallgraven, var en viktig del av den ursprungliga försvarsanläggning som omgav staden. Idag har dessa områden, vilka står i förbindelse med varandra genom Östra Kanalen, en stor potential som ett lummigt rekreativstråk genom staden. Söder om Södra Boulevarden byter Östra Kanalen och Södra Vallgraven namn till Södra Kanalen innan den mynnar ut i Helge å.

RUMSLIG AVGRÄNSNING

Stadsmiljöprogrammet behandlar den offentliga utemiljön, vårt gemensamma vardagsrum. Denna kallas i planerings-sammanhang för allmän platsmark, dvs. sådan mark som i detaljplanen avsatts för allmänhetens nyttjande, exempelvis gator, gång- och cykelvägar, grönytor, torg, mm. Till den offentliga utemiljön hör även stadens vallgravar och kanaler, vilka är vattenområden ägda av staden.

I vissa fall behandlas även kvartersmark i programmet; detta gäller exempelvis Regionmuseets gård, Södertorg, samt privata innergårdar. För dessa miljöer kan stadsmiljöprogrammet användas som inspiration och rekommendation.

Flertalet byggnader i staden är i privat ägo, men hur husens volymer och fasader utformas kan vara viktigt för helhetsbilden av staden och i synnerhet för upplevelsen av gaturummen. Stadsmiljöprogrammet ska i dess fall utgöra ett stöd vid handläggningen av bygglov etc.

OMGIVANDE BEBYGGELSE

Stadsmiljöprogrammet fokuserar på att ta fram detaljerade riktlinjer för gestaltningen av de offentliga miljöerna inom de tre utpekade delområdena, men programmet kan även ge värdefulla råd och inspiration

Flygbild över Kristianstad med delar av Vattenriket, Tivoliparken och renässansstaden längst fram i bild

vid utformning av offentliga miljöer i andra delar av staden. Framst gäller detta de generella och övergripande riktlinjerna som presenteras i programmet eftersom det finns en poäng i att detaljerna skiljer sig åt mellan olika stadsdelar.

För ett par av de angränsande områdena finns redan gestaltningsprogram eller

motsvarande dokument. Detta gäller t.ex. för den planerade nya bebyggelsen kring nuvarande Resecentrum och "Domushuset" - Östra Centrum - samt för Tivoliparken.

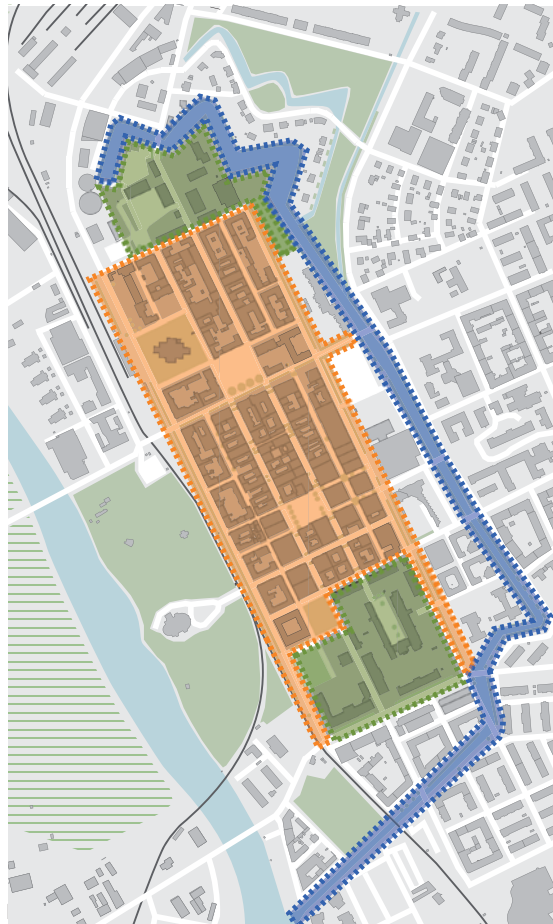

DELOMRÅDEN & STRUKTURER

RENÄSSANSSTADENS DELOMRÅDEN

- Kanalerna/Vallgravarna
- Rutnätsstaden
- Kasernområdena

Stadsmiljöprogrammets tre delområde.

Inom renässansstaden finns tre delområde - rutnätsstaden, kasernområdena och kanalerna/vallgravarna. Vart och ett av dessa har unika karaktärer och detaljer som bör bevaras, utvecklas och framhävas genom bl.a. gestaltningen av det offentliga rummet.

RUTNÄTSSTADEN

Rutnätsstaden är Renässansstadens kvartersstad med slutna kvarter inom ett hierarkiskt uppbyggt enhetligt gatusystem med en strängt geometriskt rutnätsstruktur. Trefaldighetskyrkan är den enda byggnaden som står på diagonalen, med koret i öster, i denna struktur. Kyrkan utgör rutnätsstadens viktigaste landmärke. I begreppet rutnätsstaden innefattas även Ljunggrens plan och residenset. Handel, förvaltning, service, kontor, och bostäder dominerar byggnadernas användning.

Även om strukturen är enhetlig, finns en skillnad i funktion och karaktär mellan norr och söder. Handel och kontor dominerar i söder där gatumiljön innefattar många gågator och är bearbetad och detaljerad. I rutnätsstadens norra del dominerar boendet. Gatorna är i mindre grad trafikseparerade,

beläggningar och möbleringar är enklare än i rutnätsstadens södra del.

Rekommendationer

- Renässansens geometriska ideal bör genomsyra rutnätsstaden. Gatuhierarkin ska framhävas och tydliggöras omkring den nord-sydliga symmetrilinje som delar renässansstaden i två spegelvända halvöar.
- Enhetligheten i de nord-sydliga stråken ska förstärkas så att den norra delen får en lika attraktiv offentlig miljö som den södra.
- De två torgens olika funktioner och karaktärer ska förtydligas och återupprättas - Stora Torg som det representativa torget och Lilla Torg som det sjudande och livliga handelstorget.
- De omgivande boulevarderna ska rama in rutnätsstaden och ge den distans som

krävs för att renässansstaden tydligt skall framträda i stadslandskapet. De ska ha en dignitet som boulevarder, med stor bredd och flera trädrader där så medges.

- För att kontrastverkan gentemot rutnätsstadens tätare kvarterstruktur ska bestå och om möjligt förstärkas bör det eftersträvas att ny angränsande stadsbebyggelse utanför rutnätsstaden utformas med avvikande struktur.
- Strikthet och stramhet ska prägla rutnätsstadens offentliga rum i beläggningar och möblering. Detta ger en god kontrast till fasadernas, handelns och stadslivets brokighet. En enhetlig bakgrund gör också stadens utsmyckningar i form av planteringar och skulpturer mer framträdande. Av samma orsaker ska stadsmiljöns möblemang och utrustning ha en enhetlig färgsättning.
- Förekomst av vattenanläggningar är positiva inslag i rutnätsstaden, de är ett livaktigt och intresseväckande inslag och minner om stadens förutsättningar.

Flygbild över renässansstaden där rutnätsstadens kompakta och strikta struktur är synlig.

Heliga Trefaldighetskyrkan är den enda byggnad som avviker från den strikta kvartersstrukturen.

Stora Torg med Rådhuset som fond.

En av kasernbyggnaderna på Södra Kasern.

KASERNOMRÅDENA

De gamla kasernområdena sluter an till rutnätsstaden både i norr och söder. Norra Kasern ligger innanför de norra befästningsverken, medan Södra Kasern är byggt ovanpå de södra befästningarna. Bebyggelsestrukturen är lucker och områdena domineras av solitära byggnader omgivna av mer eller mindre fria ytor. Byggnaderna används idag till förvaltning, kontor, handel, utbildning och service medan mellanrummen främst fylls av parkeringsytor och mindre grönområden.

Även om det finns många likheter mellan kasernområdena finns också vissa skillnader. Norra Kasern har en mer varierad bebyggelse bestående av mindre byggnadskroppar

medan Södra Kasern domineras av stora, men få, byggnadsvolymer. På Norra Kasern kommer boende förmodligen vara mer dominerande i framtiden, medan kontor och handel kommer dominera på Södra Kasern.

Kasernområdenas marktytor har generellt en rustikare karaktär än rutnätsstaden. Dock har Södertorg, som ligger i förlängningen av Östra storgatan, en bearbetad, modern karaktär och ansluter till rutnätsstadens markmaterial. Det område vi här kallar Södra Kasern innefattar, förutom det som historiskt har varit kasernbyggnader även Residensparken och Söderportskolan.

Rekommendationer

- Kasernområdena bör behålla en lucker stadsstruktur och ha en rustikare karaktär än rutnätsstaden.
- Kasernområdenas olikheter vad gäller bebyggelseutformning och förutsättningar bör framhävas och utnyttjas.
- På Norra Kasern ska tillgängligheten till, och utsikten mot, befästningsverken värnas och förstärkas.
- Militära byggnader, murar, stadsporten mm är viktiga minnen från den militära historien och skall bevaras och utvecklas i samma anda.

Flygfoto över Södra Kasernområdet, Söderportskolan och Residensset med tillhörande park.

KANALERNA & VALLGRAVARNA

Vallgravarna med tillhörande bastioner bildar tillsammans med Östra och Södra Kanalen en sammanhängande struktur som omger och avgränsar renässansstaden i norr, öster och söder.

Dessa vattenområden är en essentiell del av renässansstaden historia. De norra befästningsverken är mest kompletta med dubbla rader av bastioner och vallgravar - innanverken och utanverken. Norr om dessa befästningar ligger en rest av den våtmark som en gång omgav renässansstaden. Det fragment av befästningsverk som återstår i sydost är förbundet med Östra Kanalen samt Södra Kanalen vilken leder vidare till Helgeå.

Såväl vallgravar som kanaler kantas idag av träd utmed i stort sett hela dess sträckning. Undantaget är den restaurerade bastionen Konungen i nordost där träden i vattenkanten tagits bort för att spegla dess historiska gestaltning. Detta gör att vattenområdena har ett stort rekreativt värde i och med dess direkta närhet till den intilliggande stenstaden.

Rekomendationer

- De kvarvarande bastionerna tillsammans med avvattningskanaler och vallgravar är viktiga delar som avgränsar, förklarar och förtydligar renässansstadens historia, funktion och belägenhet. Därför ska de inte bara bevaras utan även utvecklas som viktiga stadsbyggnadselement med rekreativ, ekologisk och pedagogisk funktion.
- Tillgängligheten bör ökas till, inom och längs med dessa vattenanläggningar, liksom attraktiviteten för vistelse och rekreation i och i anslutning till dessa miljöer.
- Ett sammanhängande promenadstråk med sittplatser längs vallgravar och kanaler ut till Helge å ska enligt intentionerna i den fördjupade översiktsplanen förverkligas.

Flygbild över den norra vallgraven med bastioner.

Bastionen Konungen

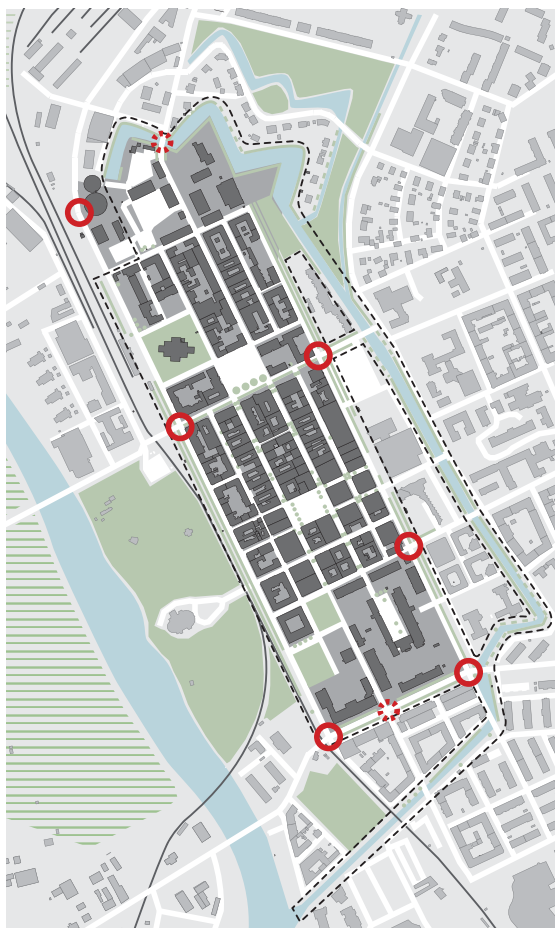

Vy mot husen på utanverken

Vy längs kanalen vid östra centrum

RENÄSSANSSTADENS STRUKTURER

Entréer

Inom och i anslutning till renässansstaden finns några övergripande strukturer - entréer, målpunkter, siktstråk, landmärken, barriärer etc. - som är viktiga för den samlade upplevelsen av och tillgängligheten till stadens mest centrala delar. Omvänt har renässansstaden stor potential att genom en genomtänkt gestaltning av de offentliga rummen slussa besökare till externa besöksmål såsom t.ex. Naturum Vattenriket, Kulturkvarteret och Arenan.

ENTRÉER

I Kristianstad finns ett antal viktiga entréer där man som besökare möter och träder in i renässansstaden. Detta sker i regel via den Västra och Östra Boulevarden; från söder vid Östra och Västra Boulevardens ändpunkter, i öster och väster främst vid Nya Boulevardens ändpunkter men även vid Södra Kaserngatan anslutning till Östra Boulevarden (från öster), samt i nordväst där Vattentornsvägen övergår i Västra Boulevarden. I dag är dessa punkter mer eller mindre tydliga som entréer till renässansstaden. I norr och söder finns även två mindre entréer till renässansstaden; via Östra Storgatan från norr och Västra Storgatan från söder. Främst karakteriseras entréerna, med undantag för entréerna i norr, av mötet med renässansstadens täta och regelbundna kvartersbebyggelse.

Vid de södra entréerna upplevs renässansstadens början tydligt tack vare Södra Kaserns och Söderportskolans karakteristiskt starkt gula fasader och murar. Dessa entréer nås främst av fordonsburna besökare.

Entrén från öster vid korsningen Södra Kaserngatan och Östra Boulevarden upplevs i dagsläget främst av resenärer till/från resecentrum. Här är gränsen mellan renässansstaden och omgivande stadsstruktur mindre tydlig pga. den kvartersstruktur som Riksens Ständer utgör.

Entréerna på ömse sidor av Nya Boulevarden karakteriseras av mötet med den täta kvartersstaden med detaljrika och uppdelade fasader i kontrast mot de omgivande, oftast mer öppna stadsrummen. Från väster anländer många besökare/pendlare via tåg och möts där först av den pampiga kyrkan

utanför stationshuset, för att sedan (oftast) gå söderut och in på Nya boulevardens västra del. Från öster kommer Östra centrum att utgöra en storskalig och modern kontrast mot rutnätsstaden.

De norra entréerna uppvisar inte samma tydlighet som de övriga, främst pga. Norra Kaserns uppluckrade struktur. En mer påtaglig känsla av entré infinner sig först vid inträdandet i rutnätsstaden (i korsningarna med Norra Kaserngatan).

Rekommendationer

- Renässansstadens entréer bör tydliggöras för att urskilja området från omgivande stadsmiljöer. I första hand ska detta göras genom att boulevardplanteringarnas kontinuerliga och pampiga karaktär blir närvarande i respektive entrépunkt.
- Markbeläggningar, belysning, skyltning och planteringar bör tydligt ansluta till Renässansstadens inre karaktär.
- En större enhetlighet i ovan beskrivna entréer bör eftersträvas
- En officiell skyltning/plantering för Renässansstaden föreslås vid de båda entréerna längs Södra boulevarden för att visa att man är på väg in i renässansstadens kvarter.

Vy söderut längs Västra boulevarden

Renässansstadens entré blir tydlig först vid Norra kaserngatan

Nya boulevardens västra entré

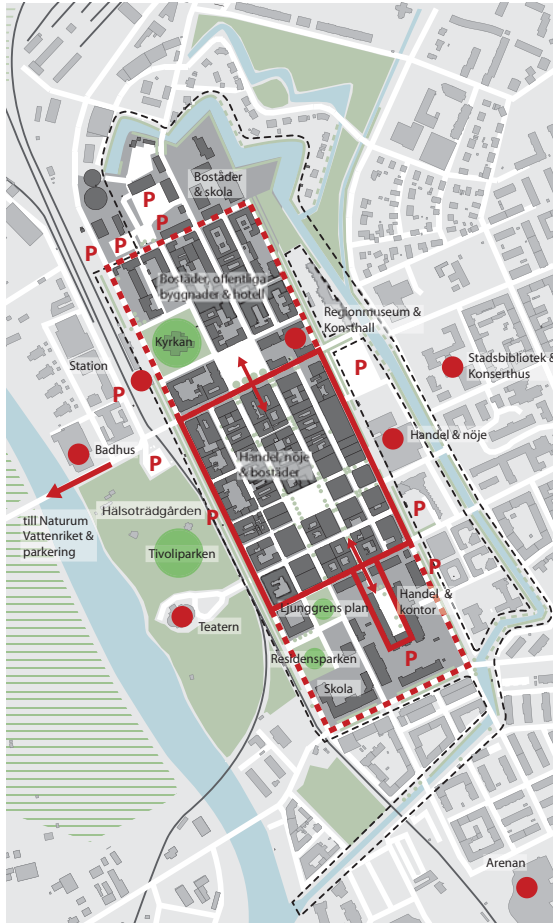
Entré Södra kaserngatan

Långebroentréen i sydväst

Renässansstadens sydostliga entré

Målpunkter i staden

MÅLPUNKTER

Det myllrande stadslivet i Kristianstads renässansstad är orienterat främst till storgatornas södra delar, till Lilla Torg, Cardellsgatan och platsen framför Domus som kommer att ersättas av den nya gallerian (Galleria Boulevard) som är under byggnation. Längs Nya Boulevarden och kring Järnvägsstationen rör sig också många människor, liksom till viss del på Stora Torg. Norr om Stora Torg är däremot gatorna ganska tomma. Det samma gäller för Södertorg, som har haft svårt att locka till sig butiker och besökare.

De främsta målpunkterna inom Renässansstaden är gågatornas butiker och torghandeln på Lilla Torg men även Rådhuset, Konsthallen och Regionmuseet vid Stora Torg utgör målpunkter.

Utanför renässansstaden finns flera starka målpunkter som alla på ett eller annat sätt påverkar sin omgivning. Innanför kanalen i öster finns Domushuset med systembolag och biograf. På denna plats byggs nu den nya gallerian med butiker, bostäder, nöjen och parkeringar. I kulturkvarteret i öster ligger stadsbiblioteket och konserthuset med en planerad gemensam entré, café och allmänna ytor. I väster vid järnvägsstationen byggs det nya Resecentrum - Kristianstad C - som kommer att öka betydelsen av denna sida av staden. Här ligger även badhuset och det nya Naturum Vattenriket

som har blivit en viktig besöksmagnet, samt Teatern i Tivoliparken. I söder leder Västra Storgatan bort till Arenan som både huserar idrotts- och konsertevenemang. Här ligger också Yllan för mässor, föreläsningar och nöjesarrangemang.

En stor dragningskraft har den gröna omgivningen runt centrum, främst i form av Tivoliparken med sina olika aktiviteter och evenemang, men också kanalerna och de små pärlorna i form av Ljunggrens plan och Residensparken. Halsoträdgården i Tivoliparken har redan blivit ett intressant besöksmål. Många har centrum som utgångspunkt för en vandring i Vattenriket.

Rekommendationer

- Målpunkten för handel inom rutnätsstaden bör utvecklas till att innefatta även områdena norr om Stora Torg. Hela rutnätsstaden ska upplevas som en helhet där det myllrande stadslivet löper längs hela storgatorna, från norr till söder. Gaturummen på norr ska därför ha samma utseende och behandling som i söder.
- Markbeläggning, inredning, skyltning och belysning bör utformas så att det känns naturligt och lockande att ta sig till de yttre målpunkterna. Stora torg bör även ha en mer inbjudande/länkande framtoning för att bättre koppla samman norr och söder.
- Kontakten mot de omgivande målpunkterna bör hållas så tydlig som möjligt, bland annat genom att siktstråk

Centralstationen.

Sommarnöje i Tivoliparken.

Kristianstad arena.

Naturum Vattenriket, foto: Sven-Erik Magnusson, Biosfärkontoret Kristianstads Vattenrike.

Regionmuseet.

Våtmarkerna i angränsande vattenriket.

- ★ Landmärken
- - Objekt i fokus från siktstråk
- ➔ Siktstråk

Siktstråk och landmärken i anslutning till renässansstaden.

SIKTSTRÅK & LANDMÄRKEN

Inom Kristianstads renässansstad bildas siktstråk främst av det regelbundna och raka gatunätet - mot nordväst, sydost, nordost och sydväst. Dessa siktstråk ger kontakt mellan delar inom området, men även mellan området och de omgivande stadsmiljöerna.

Flera siktlinjer har fokus i ett slutmål som Norreport i slutet av Västra Storgatan eller den vackra teatern i Tivoligatans fond.

Från Stora Torg hade man tidigare visuell kontakt med ån och våtmarkerna i Vattenriket. Detta skymms numera av badhusets tillbyggnad.

De landmärken som finns inom renässansstaden är framförallt det vackra kyrktornet och hörntornet på Hotell C4. Dessa, tillsammans med Vattentornet och Kvarnen strax utanför området, utgör viktiga delar av stadens siluett.

Rekommendationer

- Siktstråken och den visuella kontakten med Tivoliparken och Vattenriket inifrån Renässansstaden utgör stora kvaliteter och bör framhävas.
- De långa siktstråken längs rutnätsstadens gator bör förstärkas och användas för att binda samman området till en helhet. Speciellt stråket längs Västra Storgatan mot Norreport bör förstärkas. Siktstråken bör nogtarna värnas då nya byggnader ersätter äldre genom att byggnation alltid sker på den gamla kvartersmarken. När badhuset/friskvårdshuset i framtiden byggs om eller omdisponeras bör siktaxeln i Nya Boulevardens förlängning återupprättas.
- Gågatornas siktstråk är viktiga och bör, utom vid speciella tillfällen, hållas fria från flaggspele, banderoller mm.
- Kyrkan som viktigt element och landmärke bör förtydligas, exempelvis genom att kvällstid framhävas med belysning.

Karaktäristiska landmärken.

Västra Storgatan mot Norreport.

Nya Boulevarden vy mot Naturum.

Nya Boulevarden vy österut.

Västra storgatan mot Arenan.

Västra Storgatan söderut.

Tivoliteatern som fond.

- Stark barriär
- - - Medelstark barriär
- · · Svag barriär
- ↔ Stor passage
- ↔ Mindre passage

Barriärer inom och i anslutning till renässansstaden.

BARRIÄRER & PASSAGER

I renässansstadens utkant samt i zonen som omger området finns ett antal element med barriärverkan, både starkare och svagare.

Dessa utgörs:

- I norr främst av bastionens vallgravar, men även till viss del av större parkeringsytor.
- I söder främst av den starkt trafikerade Södra Boulevarden, men även av murarna som avgränsar södra kasernområdet.
- I öster främst av kanalen, men även av den nya gallerian med parkeringsanläggningar.
- I väster främst av järnvägen, men även av den starkt trafikerade Västra Boulevarden.

Inom Kristianstads renässansstad finns inga starka barriärer, men dock ett fåtal trafikerade gator som begränsar framkomligheten. Längs Nya Boulevarden utgör trafiken en svagare barriär mellan Storgatornas södra och norra delar samt mot Stora Torg. De trafikerade vägarna som korsar kanalen i öster, - Nya Boulevarden och Södra Kaserngatan - utgör också barriärer och avbrott i stråket längs kanalen.

Rekommendationer

- Arbete bör ske för att minska barriärverkan mellan Renässansstaden och omgivande stadsmiljöer, speciellt mellan olika målpunkter. Detta kan exempelvis göras genom fler övergångar

över Västra Boulevarden, över järnvägen söder om stationen och över kanalen i öster, samt genom gångstråk genom parkeringsanläggningarna.

- Tillgängligheten inifrån renässansstaden till Tivoliparken och Teatern bör ökas genom arbete med att på sikt överbygga den barriär som järnvägen utgör.

Södra Boulevardens trafik utgör en barriär.

Järnvägen är en stark barriär mot Tivoliparken och andra målpunkter västerut.

Storetorv
Kanal

Hestetorv

Søndre port

OFFENTLIGA RUMMETS BESTÅNDSDELAR

BEBYGGELSE & KVARTERSSTRUKTUR

Fasadfärger.

Den inre stadskärnan uppvisar bebyggelse från hela sin livstid och inom rutnätsstaden finns bevarade hus från i stort sett alla epoker från 1600-talet och framåt. Mycket av stadens utveckling och historia kan därigenom avläsas bara genom att promenera längs stadens gator. Rutnätsstaden ansluter både i nordväst och sydost till kasernområden med markant avvikande kvartersstruktur och arkitektur.

RUTNÄTSSTADEN

Volym, skala & stil

Bebyggelsen i innerstaden är relativt småskalig med korta fasadlängder och en omväxlande byggnadshöjd på 2-5 våningar. Det som avviker i skala är tillskotten från 1960/70-talen med långa fasadlängder, höga höjder och en låg detaljeringsgrad.

I stort präglas fasaderna av en horisontell struktur med putsband och utsmyckningar. Mot detta står vertikala burspråk och takarkitektur med torn, frontespiser och kupor. Många äldre byggnader har en välbevarad detaljering med fasadutsmyckning, ornamenterade balkongräcken och utsirade portar.

Den främsta 1600-talsbyggnaden är Trefaldighetskyrkan byggd i holländsk renässansstil. Många byggnader har

renässansmotiv i sina detaljer, de flesta byggda under stilblandningens sena 1800-tal.

Material & färgskala

Fasadmaterial är till övervägande del puts med inslag av tegel och natursten. Några exempel finns också på korsvirke synligt i fasad.

Det huvudsakliga intrycket av färgskalan på stadens fasader idag är varmt gula färgtoner med detaljer i vitt, grått, svart, brunt och ärggrönt. En hel del hus är också byggda i tegel eller är färgade i tegellika kulörer. Ett mindre antal byggnader har ljusa fasader i gråvitt.

Innergårdar & Gårdsbebyggelse

Rutnätsplanens bebyggelsestruktur med huvudgator och bakgator gav upphov till

gårdsbebyggelse och innergårdar. Då innehöll de såväl stallar och magasin som enklare bostäder. Bostäderna fungerade i huvudsak som komplement till huvudbyggnaden vilken låg med fasad ut mot storgata/ boulevard. Idag är mycket av den gamla gårdsbebyggelsen borta och innergårdarnas funktion en helt annan.

Innergårdarna är idag av varierande karaktär, många är rena ekonomiytor med parkeringar på asfaltytor, en del har en stor andel gröna ytor och lummiga träd medan andra har vackra gamla kullerstensbeläggningar och andas historia. Ofta finns husens äldsta fasader på gårdssidan, eftersom man ofta moderniserat fasaderna mot gatan. Innergårdarna är ofta otillgängliga för allmänheten och endast avsedda för de boende och arbetande kring gården, men vissa av dem är öppna med funktioner som genvägar, uteserveringar eller som entré till butiker. Det finns några exempel på innergårdar och passager som är offentligt tillgängliga och utgör ett mervärde för stadens offentliga rum, t.ex. museigården.

Fler öppna innergårdar är ett välkommet tillskott till upplevelsen av Kristianstads renässanstad. De tillför en ny dimension för stadens besökare och brukare då de ger tillträde till en ofta gömd och glömd del av staden som existerar parallellt med det offentliga stadsrummet. Tillträde till

Museigården är ett bra exempel på vilken tillgång en innergård kan vara.

Residensets innergård.

Några exempel på offentligt tillgängliga, eller från gatan synliga privata innergårdar

Ett färgstarkt hus från 1907.

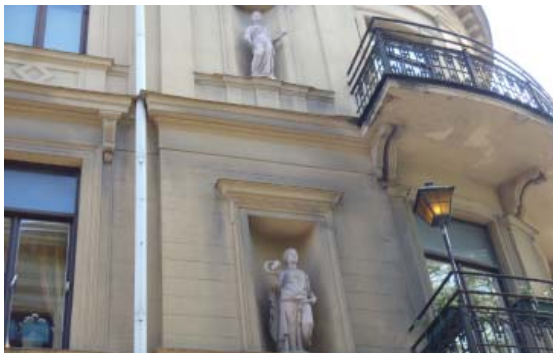
Den gula staden.

Västra Vallgatan i dess ursprungliga bredd.

Fortifikationshuset, ett av de äldsta i staden.

Fina fasadutsmyckningar väntar om man höjer blicken.

Österbergsgården på norr.

dessa gårdar kan ges som trivsamma uteserveringar och passager eller så kan de bara utgöra intima gröna miljöer som skymtar från gatan via en under dagtid öppen dörr.

Rekommendationer

- Stor aktsamhet och respekt bör råda för stadens alla olika tidsuttryck.
- Fasadhöjd, fasadlängd och detaljeringsgrad ska följa rutnätsstadens helhet.
- Tidstypiska fasaddetaljer som putsornamentik, balkongräcken, vackra träportar bildar tillsammans en för ögat spännande helhet och ska, så långt möjligt, bevaras. De är viktiga både för skalan och den historiska förankringen.
- De varmt gula och gyllene färgtoner som dominerar renässansstaden bör bevaras och förstärkas.

Pampiga balkonger och ornament, rådhuskvarteret.

KASERNOMRÅDENA

Volym, skala & stil

De militära byggnaderna på Norra och Södra Kasern utmärker sig genom sin arkitektur och placering inom rutnätstaden. Flertalet är stora solitära byggnader med kraftigt markerade hörn, takgesimser och avgränsade lisener. Byggnaderna bryter mot kvartersstrukturen genom att vara löst formerade runt en inre exercisplats. Både norra och södra kasernområdena uppfördes mellan 1750-1890-talet och är byggnadsminnen.

Material & färgskala

Fasadmaterialet är på Södra Kasern övervägande gulavfärgad puts med vita putsdetaljer, medan tegel och korsvirke är mer förekommande på Norra Kasern.

Blomska förrådet från 1870-talet, Södra Kasern.

Rekommendationer

- Den bebyggelsestruktur som dominerar kasernområdena med öppna ytor omgivna av solitära byggnader och som tydligt skiljer sig från rutnätstaden slutna kvartersstruktur bör bevaras.
- Gulvårgad puts bör fortsätta att dominera på Södra Kasern medan mustigare gula och röda nyanser, tillsammans med tegel och korsvirke bör dominera på Norra Kasern.

Kasernbyggnad, Södra Kasern.

Gammal kasernbyggnad i tegel, Norra Kasern.

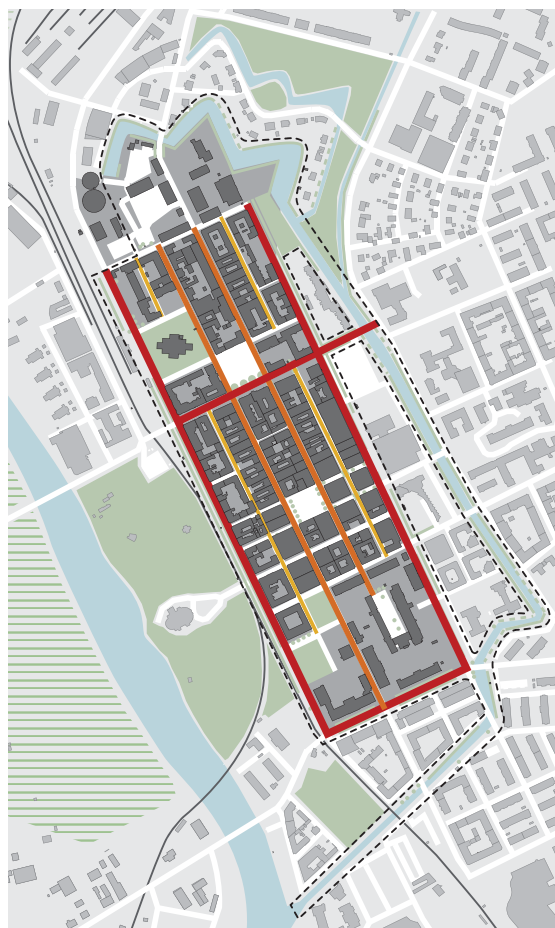

Fyrkappan, en nyligen renoverad byggnad på Norra Kasern.

Korsvirke och tegel på Norra Kasern.

GATOR & MARKBELÄGGNINGAR

- Vallgator - "ekonomigator"
- Storgator - handelsstråk
- Boulevarder

Gatuhierarkin inom renässansstaden.

Markbeläggningsen är en viktig del av gaturummet i staden och en enhetlig strategi för markbeläggningsen inom renässansstaden är viktig för helhetsupplevelsen. Genom att välja markmaterial med omsorg och på ett strategiskt sätt använda olika typer av material på ytor med skilda funktioner kan orienterbarheten inom stadskärnan i stort öka samtidigt som upplevelsen av dess olika delområden förstärks.

RUTNÄTSSTADEN

Gatustruktur

Renässansstadens struktur av ett genomgående, rätvinkligt gatusystem är ett av de starkaste kännetecknen för Kristianstad. Gatusystemet är symmetriskt uppbyggt kring en tänkt axel som löper från Södra till Norra Kasern, de östra delarna speglar de västra. Strukturen ger stadsmiljön en överskådlig karaktär och möjliggör siktstråk och utblickar mot omgivningen.

I gatusystemet finns en tydlig hierarki som bitvis blivit något försvagad genom åren. De två gågatorna Östra och Västra Storgatan, som förbinder Stora och Lilla Torg med varandra, är de viktigaste handelsstråken. Östra och Västra Vallgatan är lägmälda gator med viss handel men fungerar även som angoringsgator för transporter till

storgatornas handel. Östra och Västra Boulevarden är de två paradgator som avgränsar rutnässtaden och som är de viktigaste tillfartslederna för biltrafiken. Östra Boulevarden har handelskaraktär och är delvis avstängd för biltrafik, medan Västra Boulevarden har en stadsmässig, mer gatuinriktad karaktär och är enhetlig längs hela sträckningen.

Söder om Stora Torg delas rutnässtaden, upp i norr och söder av den tvärgående Nya Boulevarden. Denna gata är den mest betydelsefulla och trafikerade av tvärgatorna, följd av Södra Kaserngatan. Kristianstadslänken som kommer att byggas ut till ett starkt kollektivtrafikstråk där enbart bussar tillåts kommer att trafikera Södra Kaserngatan och Västra Boulevarden. Detta innebär för Västra Boulevarden att de gamla och sjuka almarna tas ned och

de yngre lindarna omplanteras i annat läge. Samtidigt kompletteras boulevardens planteringar med nya träd. Det är viktigt att boulevardkaraktären bibehålls och utvecklas. Södra Boulevarden utgör den södra gränsen för renässansstaden och är mycket starkt trafikerad. Övriga tvärgator är mera lågmälda och har en förbindelsefunktion mellan de längsgående gatorna.

Material & Utseende

I södra delen av rutnätsstaden, har det under en lång följd av år vuxit fram en beläggningsprincip avseende gatubeläggningarna med några få genuina material. Gatorna är på körytorna mestadels belagda med gatsten - smågatsten eller storgatsten - och på gångytor och trottoarer med gul klinker. Utformningen av gaturummen i denna södra del är även mer nyanserad och småskalig än i andra delar av rutnätsstaden. Avvikelser från detta förekommer dock.

I de norra delarna finns några gator med gul klinker som markmaterial på trottoarerna samt gator med gatsten på körytorna. Mestadels består dock markmaterialen här idag av något enklare material, som asfalt och betongplattor, ofta med rödaktig frilagd ballast, ibland med sjösten och ibland med en mer finkornig kross. I denna del råder på vissa håll andra proportioner mellan körytor och gång- och cykelytor. Utformningen av gaturummen är även mer storskaliga.

Rekommendationer

- Symmetrin i gatusystemet bör behållas och förstärkas. Åtgärder bör vidtas för att hela rutnätsstaden ska upplevas som en helhet.
- Gatutypernas skilda kvaliteter och funktioner bör utvecklas och de olika gatutyperna bli mer enhetliga i hela sin längd från söder till norr och från öster till väster. Bl.a. bör vallgatornas karaktär av bakgator behållas och den del utmed Västra Vallgatan som fortfarande är mycket smal inte breddas.
- Beläggningsprinciperna som finns söder om Stora torg bör utvecklas till att innefatta hela rutnätsstaden.
- Generellt ska gångstråk och trottoarer vara belagda med gul klinker i fiskbensmönster, ytor för GC-trafik och enstaka transporter med smågatsten - t.ex. gågatorna - samt ytor för enbart cykeltrafik med svartgrå betongsten. Asfalt som markbeläggning

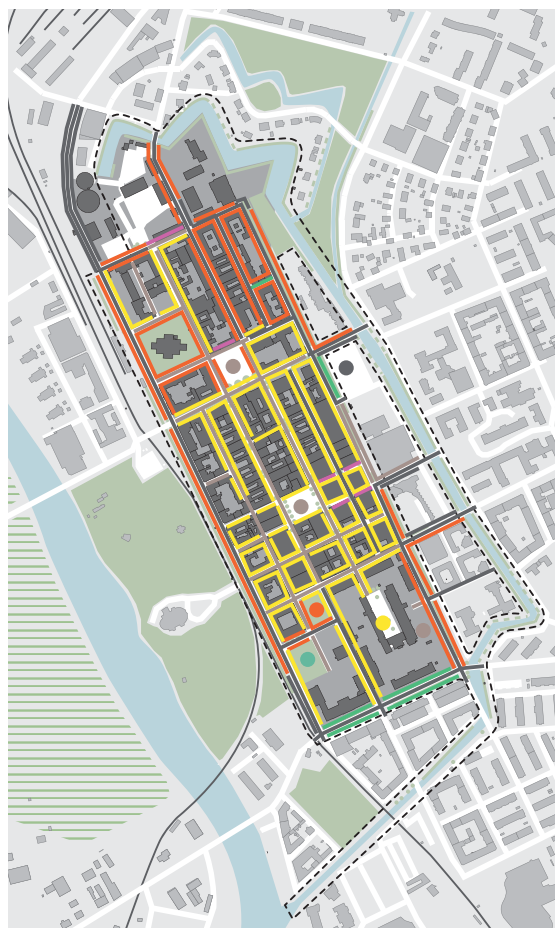
Nya Boulevardens olika beläggningar.

Kullerstenen på Västra vallgatan markerar parkeringsytan.

Cardellsgatan in mot Lilla Torg.

- Annat
- Betongsten
- Betongplattor m. barlagd ballast
- Asfalt
- Gatsten
- Gul klinker

Många olika markbeläggningar förekommer inom renässansstaden.

bör endast användas på ytor där trafikbelastningen är stor för att minska bullernivåerna. Annars bör gatsten användas.

- Vid komplettering av befintlig markbeläggning ska material med samma utseende - t.ex. färgnyans, kvalitet och proportioner - användas.
- Hårdbränd klinker av hög kvalitet skall användas på de gula klinkerytorna för att minska risken för halka vid våt väderlek.

KASERNOMRÅDENA

Gatustruktur

Inom Kasernområdena - Södra Kasern och Norra Kasern - saknas till stor del den genomgående gatustruktur som dominerat rutnätsstaden. Norrut är det bara Östra Storgatan som fortsätter i sin förlängning genom Norra Kasern. Det samma gäller söderut för Västra Storgatan.

Inom kasernområdena dominerar de stora och öppna ytorna, idag mestadels använda som parkeringsytor. Dessa sammanbinds av kortare stråk vars huvudriktningar är desamma som i rutnätsstaden, dvs. sydväst - nordost och sydöst - nordväst.

Material & Utseende

Inom Södra Kasern finns bitvis stora likheter med rutnätsstaden när det gäller val av markmaterial. Gul klinker dominerar på gångytorna och inslaget av gatsten

är stort. På en del större ytor, som t.ex. parkeringsplatser, används asfalt. Kullersten förekommer på en del mindre ytor.

På Norra Kasern dominerar asfalt som markmaterial, främst på parkeringsplatserna, men också på skolgården. Kullersten återfinns i anslutning till de äldsta kasernbyggnaderna. De mindre arbetade ytorna på Norra Kasern ger området en rustikare framtoning än Södra Kasern, som kan anses ha ett mer bearbetat och detaljerat gaturum.

Rekommendationer

- Kasernområdenas gaturum ska ha en enkel och rustik karaktär. Material som kullersten, grus och gatsten bör dominera på hårdgjorda ytor.
- Gångstråk och trottoarer längs fasader bör vara av gul klinker även inom kasernområdena samt utmed storgatornas förlängning för att skapa en helhet inom renässansstaden.
- Körytorna bör vara av storgatsten lagd i förband där trafikmängderna tillåter detta, annars av asfalt.
- Parkeringsytor i asfalt bör varieras med ytor av smågatsten.
- Parkeringsytor längs gatorna bör vara belagda med smågatsten.
- Vid komplettering av befintlig markbeläggning ska material med samma

utseende - t.ex. färgnyans, kvalitet och proportioner - användas.

- Hårdbränd klinker av hög kvalitet skall användas på de gula klinkerytorna för att minska risken för halka vid våt väderlek.

KANALERNA & VALLGRAVARNA

Material & Utseende

Utmed stora delar av kanalerna och vallgravarna löper idag gång- och cykelstråk. Dessa stråk är till största delen belagda med asfalt även om det på kortare sträckor, t.ex. bakom C4-skolan, förekommer grus.

Rekommendationer

- Gång- och cykelstråk bör vara sammanhängande och knyta an mot övriga gång- och cykelstråk i staden.
- Markbeläggningen på gång- och cykelytorna bör vara av grus, alternativt asfalt med slityta av grus, för att förmedla en mer naturnära känsla och tydligt bryta av mot övriga stråk i staden.
- Vid komplettering av befintlig markbeläggning ska material med samma utseende - t.ex. färgnyans, kvalitet och proportioner - användas.

Kullersten.

Storgatsten lagd i tvär sättning.

Gul klinker lagd i fiskbensmönster.

Gatsten lagd i bågsättning.

Borgmästarkantsten.

Vy över dagens Östra Boulevard.

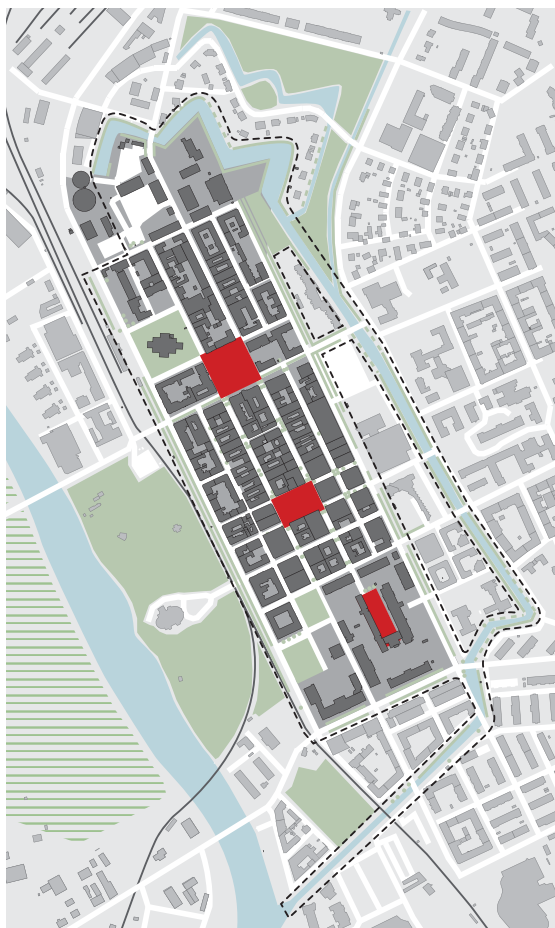

Västra Boulevardens gaturum.

Hesslegatan nås av lite eftermiddagssol.

TORGMILJÖER

Stora Torg, Lilla Torg och Södertorg.

Historiskt sätt var Stora Torg i den norra delen av staden det pampiga och högtidliga paradtorget med i huvudsak militära och representativa funktioner medan Lilla Torg i den södra delen av staden var det livfulla handelstorget. Till viss del stämmer detta fortfarande även om militärparaderna på Stora Torg numera är sällsynta.

Användning & Funktion

Stora och Lilla Torg kan ses som två öppna kvarter i den annars mycket slutna rutnätstaden. Stora Torg kantas av imponerande och volymmässigt stora byggnader, bl.a. Rådhuset, Kronohuset och Frimurarhuset medan Lilla Torg omges av en mer småskalig bebyggelse och ett stort antal butiker. Idag används Stora Torg främst som parkering vilket gör att det emellanåt kan upplevas som lite öde medan Lilla Torg sjuder av torghandel och vardagsaktiviteter.

Det nya handelstorget Södertorg har byggts upp mellan de gamla kasernbyggnaderna på Södra Kasern. Detta torg har en tydligt modernare atmosfär än både Stora och Lilla Torg. Trots detta är handeln inte lika starkt etablerad här som i övriga delar av renässansstaden.

Material & Utseende

Markbeläggningen består idag av gatsten på både Stora och Lilla Torg. På Lilla Torg används fyra olika färger i mönsterläggningen.

På Södertorg används gatsten i kombination med gul klinker lagd i fiskbensmönster.

Rekommendationer

- Torgrummens skilda kvaliteter och funktioner bör förtydligas och utvecklas; folkligheten och småskaligheten på Lilla Torg, stramheten och representativiteten på Stora Torg samt moderniteten på Södertorg.
- Stora Torgs representativa värdighet bör återupprättas, dels genom att parkeringarna får en mer underordnad roll och dels genom en nyansering av den rådande storskaligheten genom införandet av en mänsklig skalnivå. För att öka

tillgängligheten och användbarheten bör marknivån ligga i ett och samma plan över hela ytan.

- En uppstramning av Lilla Torgs diversifierade möblering bör ske så att en tydligare helhet bildas. Även handelsplatserna bör ges en mer enhetlig karaktär.
- På Södertorg kan fler aktiviteter och funktioner etableras längs torgets västra sida för att locka mer besökare till platsen.

Torghandel, Lilla Torg

Södertorg

Stora Torg i samband med ett evenemang.
Foto: Kristianstads kommun/Claes Sandén.

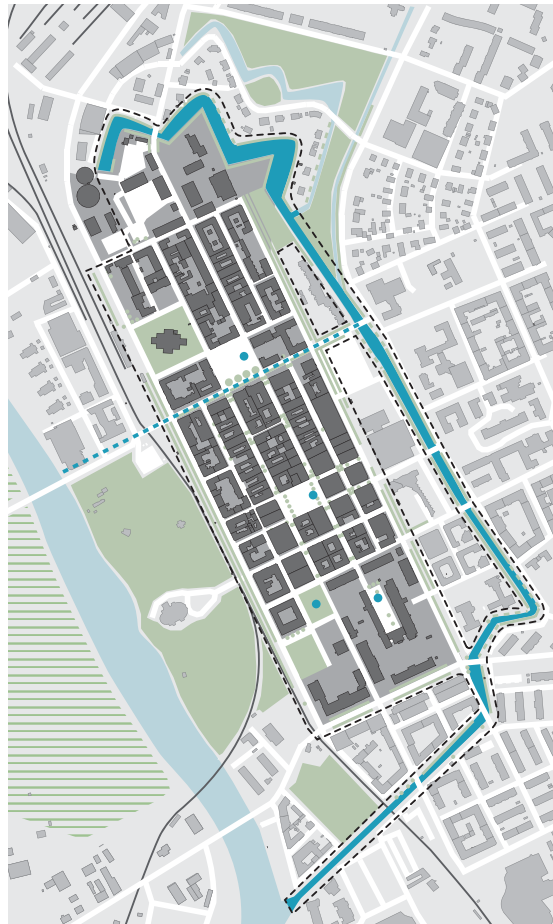

Kronohuset, Stora Torg

Lilla Torg

VATTEN & VATTENKONST

- G:a tvärkanalens sträckning
- Befintlig vattenkonst

Vatten är ett betydelsefullt inslag i renässansstaden.

Kristianstad har alltid varit starkt förknippat med vatten - både ovan och under jord. Idag är vatten synligt på flera platser inom renässansstaden. Mest framträdande är det i de grävda kanalerna och vallgravarna som omger renässansstaden samt i fontäner och vattenspel på torgen och i parkerna. Att utveckla vattenmiljöerna och öka tillgängligheten till dem är en viktig del i att utveckla och försköna de offentliga rummet.

Kanaler & Vallgravar

Kanalerna och vallgravarna skapar ett långsträckt vattenrum som omsluter renässansstaden och påminner om dess ursprung. I nordöst står den Norra Vallgraven och Östra Kanalen i förbindelse både med den Yttre Vallgraven och en viktig våtmarksreminiscens nordost om utanverken samt med Råbelöfskanalen, som rinner genom bl.a. Balsby och mynnar ut i Råbelöfssjön norr om staden. I sydväst förbinder den Södra Kanalen vattensystemet med Helge å.

I anslutning till vallgravarna och kanalerna finns det utmed stora delar befintliga gång- och cykelstråk. Potential finns dock att utveckla dessa och att förstärka kontakten med vattnet. I Nya Boulevardens västra del, finns till viss del visuell kontakt med Helge å och dess omgivande våtmarker i Vattenriket.

Vattenkonst

Vattenkonst är förekommande på samtliga torg i renässansstaden - på Stora Torg i skulpturen Ikaros, på Lilla Torg i skulpturen Sabinskorna samt på Södertorg form av i en mindre fontänanläggning. Utanför torgmiljöerna förekommer vattenkonst endast på Ljunggrens plan i form av en fontän.

Rekommendationer

- Vattenkonst bör vara ett naturligt och viktigt inslag i Kristianstads stadskärna och i högre grad få sätta sin prägel på renässansstaden. Den får gärna bli en del av strukturen och ge sken av att komma upp från marken.
- Vatten som element bör återinföras längs Nya Boulevarden i den igenlagda Tvärkanalens sträckning - från Östra

Kanalen till Helge å - i form av exempelvis en ränna eller vattenkonst. På detta sätt skulle stadskärnan få en starkare historisk förankring och en ökad koppling till Vattenriket.

- Vatten som betydelsefullt inslag på Stora Torg bör utvecklas.
- Utsikten mot och kontakten med kanaler, vallgravar och våtmarker bör prioriteras och utvecklas. Bland annat bör tillgängligheten till miljöerna längs vallgravarna och kanalerna ökas.
- Den promenad längs stadens öppna vatten som föreslås i den fördjupade översiktsplanen för Kristianstad bör förverkligas. Promenaden föreslås löpa längs hela vallgravarnas och kanalernas sträckning och knyta an till strandpromenaden längs Helge å.
- Den visuella kontakten mot Helgeå och Vattenrikets våtmarker i väster bör förstärkas.

Sabinskornas bortrövande, Lilla Torg

Den gamla Tvärkanalen längs Nya boulevarden

Inspirationsbild från återställd kanal i Århus.

Ikaros vattenspel är vackert även vintertid.

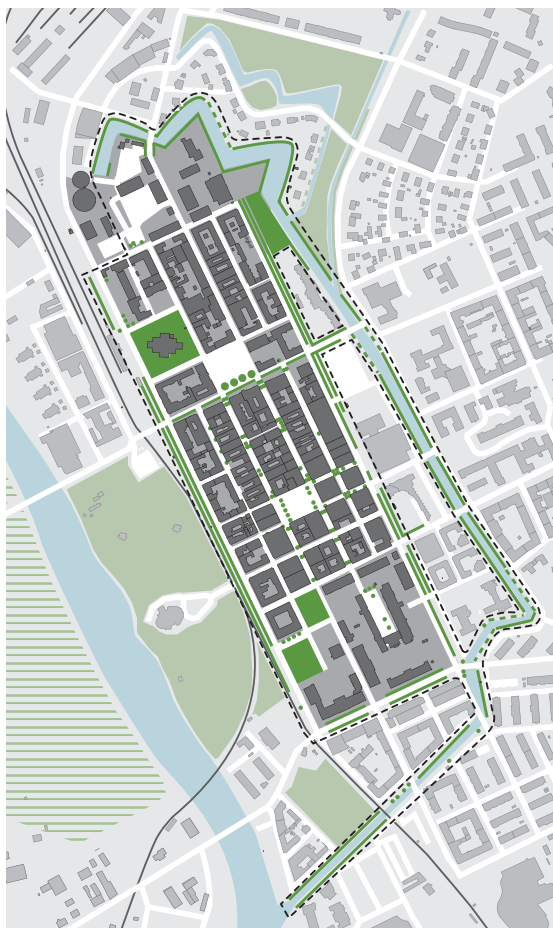

Vy längs kanalen vid östra centrum

Inspirationsbild från torg i Manchester.

PARKER & GRÖNYTOR

Grönska inom arbetsområdet idag

Trots att renässansstaden till största del är en stenstad dominerad av hårdgjorda ytor och byggnader i betong och tegel, uppfattas den ändå av många som en grön stad. Detta beror förmodligen till stor del på närheten till och den visuella kontakt som finns med den angränsande Tivoliparkens grönska och Vattenrikets naturmiljöer, men också på de många trädplanteringarna utmed boulevarderna och kanalerna samt de små, men uppskattade gröna oaserna inom och mellan kvarteren.

RUTNÄTSSTADEN

Rutnätsstadens större gröna arealer utgörs av området kring Heliga Trefaldighetskyrkan och Ljunggrens plan. I övrigt är det trädplanteringar och planteringskärl utmed gatorna och boulevarderna som ger gröna inslag.

Östra och Västra Boulevardernas dubbla trädrader utgör idag stora gröna volymer. I och med utbyggnaden av Östra Centrum kommer endast en trädrad att finnas på den aktuella delen av Östra Boulevarden då gatans bredd minskas. Utmed Västra Boulevarden kommer de dubbla trädraderna att förnygras i samband med anläggandet av Kristianstadlänken och de gamla och sjuka almarna ersättas av nya, friska träd.

På vallgatorna, storgatorna och torgen förekommer enstaka träd och mindre

trädgrupper, ofta placerade enligt strikta mönster och i raka rader. Utmed gatorna, och då främst längst storgatorna, finns planteringskärl för säsongrelaterad vegetation. Planteringarna varierar under året enligt ett framtaget blomsterprogram.

Inifrån Rutnätsstaden finns viss visuell kontakt med Tivoliparkens grönska och Vattenrikets naturmiljöer via siktstråk.

Rekommendationer

- Rutnätsstaden ska fortsatt ha karaktären av stenstad. Detta betyder att växtligheten ska vara kompletterande och berikande till övriga material i denna del av staden.
- Då antalet träd inom Rutnätsstaden inte är speciellt stort ska den växtlighet som är av god kvalitet skyddas och bevaras. De träd som finns inuti stadskärnan ska

värderas med ett högt ekonomiskt värde och kvaliteten på området grönska ska motsvara sin viktiga plats i Kristianstad absoluta centrum. Behöver växtlighet som är värdefull för stadsmiljön tas bort ska den ersättas med ny.

- Grönskans struktur - det vill säga planteringarnas yttre form och trädens placering - ska ha en stramhet och strikthet som knyter an till rutnätsstadens befintliga planteringar och som ger ett organiserat intryck. Samtidigt bör växtlighetens kvalitéer i form av lummighet och färgprakt framhävas.

- Boulevarderna bör kantas av träd i dubbla rader där utrymmet i gaturummet medger detta. I annat fall bör en trädrad eftersträvas.

- Trädgrupperingar och trädarter i resten av rutnätsstaden ska följa en genomtänkt plan för respektive gata, torg och park. Detta gäller även innehåll i, samt placering och utförande av, planteringskärlen inom rutnätsstaden.

- Lindarna längs gågatorna bör successivt bytas ut mot formklippta plataner i likhet med de som finns i Hesslegatans ändar.

- Ljunggrens plans karaktär av finpark ska behållas och utvecklas.

- Tillgänglighet till och utsikt mot Tivoliparkens och Vattenriket grönska bör behållas och utvecklas.

KASERNOMRÅDENA

Undantaget Residensparken vid Södra Kasern förekommer endast enstaka mindre grönytor inom kasernområdena. I övrigt utgörs de gröna inslagen främst av trädplanteringar i anslutning till byggnader, gator och parkeringsytor.

Rekommendationer

- Inom Kasernområdena bör grönskan tillåtas ha en mer framträdande plats än idag.

- Grönskan bör ha en stramhet och strikthet i placering och yttre form för att knyta an till det militära ursprunget. Däremot bör förekomsten av planteringskärl gärna minska och inslag av gräsytor, perenna planteringar och buskage öka.

- Inom detta område bör det finnas större frihet vad gäller artval.

Ljunggrens plan.

Formklippta plataner kantar storgatorna.

Vacker plantering utmed en av tvärgatorna.

Grupperingen av dessa lindar på Södra kasern passar väl in i renässansstadens karaktär.

Vårblomster längs östra centrum's kanalsidor.

KANALERNA & VALLGRAVARNA

Kanalerna och bastionernas vallgravar kantas till stora delar av träd och buskage. Tack vare dessa uppstår avgränsade, rofyllda vattenmiljöer - "vattenrum" - vilka är speciellt urskiljbara från de broar som korsar vattnet.

I norr finns även några grönytor i anslutning till kanalerna; en mindre park strax söder om bastionen Konungen samt en kommande park på kanalön där vallgraven möter Östra Kanalen. Utmed Östra Kanalens västra sida

Vintergrön murgröna som marktäckare.

kommer även en helt ny park att anläggas i anslutning till att ombyggnaden av Östra Centrum genomförs.

Rekommendationer

- Vallgravarnas och kanalernas inramning av träd och buskage ska behållas och utvecklas. Grönskan ska här fortsätta att utgöra en lummig avgränsning av vattenrummets rofyllda miljöer och ett förtydligande av vattenmiljöerna i stadslandskapet.
- Vegetationen längs bastionernas vallgravar bör fortsatt ha en trivial karaktär med inhemska arter och oregelbundna trädplaceringar. Längs kanalsträckningarna får växtligheten gärna ha en mer kulturpräglad karaktär med ordnade placeringar och inslag av exotiska arter.
- Tillgängligheten till den gröna miljön längs vallgravarna och kanalerna bör öka. Detta skulle ge en ökad rekreativ kvalitet och ökat upplevelsevärde åt renässansstaden.

Residensparken.

MÖBLER & INREDNING

Bänkar, papperskorgar, planteringskärl, trädskydd och cykelställ är bara några exempel på de möbler och inredningsdetaljer som förekommer i de offentliga rummen. Samtidigt som de alla har en specifik uppgift att fylla skall de även ha en tilltalade utformning, vara enkla att sköta och underhålla samt ha genomtänkt placering då detta har stor betydelse för den samlade upplevelsen av stadsmiljön.

Beskrivning

Inom Kristianstads renässansstad finns idag en relativt stor mängd möbler och inredningsobjekt av olika typ och stil. Dessa varierar inom stadsrummen också längs med gatornas sträckning. Generellt är möblerna och inredning mer detaljerad söder om Stora Torg än norr om. De dominerande färgerna är svart, mörkgrått och mörkgrönt, men möbler och inredningsobjekt förekommer också i rött och galvaniserat utförande. Broräcken av stål med galvaniserad yta förekommer t.ex. längs broarna över kanalen.

Rekommendationer

Stil & Färgskala

- Renässansstadens möbler och inredning bör samordnas och väljas med omsorg inom

hela området för att ge det en sammanhållen och tydlig karaktär. Detta gäller såväl färgskala som typ och stil hos möblerna/ inredningen. Urvalet av objekt bör förenklas, och färgsättningen samordnas och hållas till en eller ett par kulörer.

- Kristianstads egen färg på inredningsobjekt ska vara en mörk skiffergrå kulör med beteckningen RAL 7015 eller NCS S 7005-R80B - en grå kulör i en kall nyans med ton av blått. Kulören står vackert mot de gula, grå och tegelröda tonerna i staden samtidigt som den för tanken till stadens militära historia. Den går redan idag att hitta bland annat på belysningsstolparna på Stora Torg vilka även är försedda med C4-vapnet i guld. För att få en viss variation på inredningen kan den mörkt skiffergrå färgen kombineras med en ljusare grå kulör med

Inom möbleringszonen ska all inredning - t.ex. planteringskärl, sittmöbler, belysningsstolpar och papperskorgar placeras.

Mörk skiffergrå - RAL 7015 eller NCS S 7005-R80B
(färgåtergivning ovan är ungefärlig)

Ljus skiffergrå - RAL 7030 eller NCS S 4502-Y
(färgåtergivning ovan är ungefärlig)

Breda bänkar på Lilla Torg.

Runda planteringskärl.

Papperskorg med särskild annonsplats.

beteckningen NCS S 4502-Y respektive RAL 7030 användas.

- Samtliga inredningselement kan med fördel ha ett märke eller en relief av stadsvapnet eller C4-emblemet. Inredningselement som kan utgöra hinder för synskadade bör förses med en kontrastmarkering i gult, eller helst guldfärgat material - t. ex. kan lyktstolparna förses med en guldfärgad metallring som bryter av mot det mörkt skiffergrå.

- På sikt bör en förteckning över vilken inredning som skall användas i staden tas fram för att underlätta vid komplettering av befintlig möblering. I förteckningen skall bl.a. placering, fabrikat, modell och storlek ingå.

Möbler & inredning

- **Sittmöbler** ska finnas i form av soffor och bänkar utan ryggstöd. Det är viktigt att soffor med armstöd finns på samtliga platser inom staden, därutöver kan det finnas parksoffor utan armstöd och bänkar. Bänkar bör förekomma i både smalare och bredare utförande. Vid förnyelse av stadsmiljöerna och inköp av nya sittmöbler inom renässansstaden har en parksoffa köpts in med sits av oljad mahogny. Placeringen av sittmöblerna ska planeras med omsorg och ses över och rättas till med jämna mellanrum.

- **Belysningsarmaturer** bör vara av metall och målade i den mörkare skiffergrå kulören. Utformningen kan med fördel ha ett

formspråk som för tankarna till renässansen men bör vara enkel och stilren. Armaturer, strålkastare och dess tillbehör ämnade för accentbelysning bör vara neutrala i sin utformning och även de skiffergrå i färgen. Armaturerna bör väljas och placeras med hänsyn till vad som är lämpligt och passande för respektive gata eller torg, med tanke på framkomlighet, gatorna funktion etc.

- **Papperskorgar** bör finnas i två olika storlekar med liknande utformning - en mindre på 50-60 liter som fästs på belysningsstolpe eller monteringsstolpe, samt en större på 110 liter som ställs på marken. Den mindre papperskorgen ska företrädesvis placeras längs gatorna. På förslag finns att på sikt köpa in en lämplig papperskorg för att hålla samman intrycket med parksofforna. Vid inköp av nya papperskorgar bör en specifik serie användas inom hela området.

- **Planteringskärl** för säsongrelaterad vegetation bör finnas i två storlekar med likartad utformning - en lägre att använda längs gågatorna och på Lilla Torg samt en högre att använda på Stora Torg och utmed boulevarderna. Kärlen bör vara kvadratisk och högre och utformningen enkel med ett ordnat och stramt uttryck. Kärlen ska kunna utrustas så att växter kan planteras i i två nivåer. Detta kan till exempel åstadkommas genom att en "blomsterboll" placeras på en stång upphöjd över planteringen i kärlet. Färgen på kärlet ska vara mörk

skiffergrå och materialet bör vara metall, gärna dekorerade med stadsvapnet i relief. Planteringskärnen ska kunna användas för vinter- och ljusdekorationer.

Placeringen av kärnen bör ske med omsorg då den har stor betydelse för stadsmiljöns totala uttryck. De ska företrädesvis placeras i par längs med gatorna och i torgmiljöerna flera i grupp - gärna i jämna antal och med en strikt formering. I markytan bör därför markeringar göras på vilka kärnen ska ställas. Markeringarna bör vara infällda i markbeläggningen och utformade så att de skapar plana ytor för kärnen att stå på.

- **Cykelställ** bör vara av metall och ska ha kulören mörk skiffergrå. Utformningen bör vara genomskiktig, enkel och stilren. Placeringen och storleken av ställen ska göras så att de och cyklar i dem inte upplevs som hinder för stråk etc. Exempelvis bör de inte placeras för nära stråk eller vara i för långa sammanhängande stycken. Till en början kan befintliga cykelställ rustas upp och målas om i mörk skiffergrå färg. Vid inköp av nya cykelställ bör en eller ett par specifika serier användas inom hela området.

- **Trädskydd** bör användas kring träd i gatu- och torgmiljö. Utformningen bör vara genomskiktig, enkel och stilren, samt materialet metall. Färgen ska vara mörk skiffergrå. Trädskydden bör finnas i olika storlekar och bytas ut vartefter träden växer - mindre trädskydd till unga och kläna träd

och större till grövre träd.

- **Trädgaller** i markytan bör användas kring träd i gatu- och torgmiljöer för att skydda rötterna. Gallren bör vara genomsläppliga och gjorda av gjutjärn. Formspråket bör vara enkelt och kan gärna byggas på kvadraten även i detaljerna.

- **Broräcken** av stål lackeras i Kristianstads mörkt skiffergrå kulör och förses upptill med en avtäckning eller handledare av oljad ek alternativt målad i ljus skiffergrå kulör.

- **Fasta skyltar** - exempelvis vägs skyltar, informationsskyltar och vägvisare - bör ha en stolpe av metall målad i mörk skiffergrå kulör. Skyltarna bör vara utformade med eftertanke. Storlek och utseende på vägmärken styrs av trafikförordningen och innefattas inte.

- **Lösa reklamskyltar** – så kallade gatupratare – är tillåtna inom renässansstaden enligt följande:
 - en skylt per butik/restaurang
 - ska vara av godkänd modell
 - ska placeras i av C4 Teknik godkänd möbleringszon.
 - i kulör "Kristianstadgrå" RAL 7015

- **P-automater** bör ha ett nedtonat uttryck gällande såväl utformning som färg. Färgen bör vara mörk skiffergrå. Befintliga p-automater bör rustas och målas om.

LJUS & BELYSNING

Väggmonterad armatur på Hesslegatan.

Storgatornas belysning är goda exempel som bör bevaras

Under dygnets mörka timmar spelar belysningen stor roll för hur trygga, säkra och attraktiva vi upplever stadens gator, torg och parker. Rätt val av ljuskällor och omsorgsfullt utformade armaturer kan höja kvaliteten på stadsmiljöerna. Idag präglas renässansstaden belysningsmässigt av ett varierande utbud av armaturer, primärt stolparmaturer, vars estetiska utformning är av starkt skilda slag.

Boulevarder & Trafikerade gator

Generellt kan sägas att Västra och Östra Boulevarden samt de gator som är anpassade för biltrafik helt domineras av gatljusarmaturer på höga stolpar. Dagtid tillför de inte något till karaktären av innerstaden, snarare kan man tycka att vissa placeringar menligt påverkar byggnaderna runtomkring, speciellt där armaturer placerats på fasader. Typerna av armaturer varierar, överlag har ett större fokus lagts på armaturer med effektivare och bättre avbländande reflektorer ju senare de är installerade. Gatljusarmaturerna är ofta bestyckade med natriumbaserade ljuskällor, vilka har ett typiskt gulaktigt ljussken och en dålig färgåtergivning.

Öppna ytor & Promenadstråk

Vid större öppna ytor samt vid vissa

promenadstråk används en särpräglad klotformad armatur med ett mycket starkt formspråk. Dessa bör på sikt bytas ut då både nedsmutsning och UV-ljus starkt reducerat både de ljus tekniska och estetiska kvaliteterna.

Lilla Torg & Gågatorna

Längs Östra och Västra Storgatan, samt Hesslegatan och Lilla Torg finns en armatur av klassiskt snitt installerad. Förutom att de stolp- eller väggmonterade armaturerna skalenligt passar väl i miljön, så är armaturvalet gjort med omtanke. En effektiv modern ljuskälla med ett vitt behagligt ljus och god färgåtergivning, metallhalogen, både diffuseras genom ett opaliserat glas samt reflekteras i armaturens topp för att belysa gångytorna på ett jämt och välkomnande sätt. Utöver detta går en del av ljuset ut genom ett hål och matterad glasskiva i

toppen på armaturen för att på ett bra sätt belysa fasaderna runt gatorna. På så vis definieras både horisontella och vertikala ytor i gaturummet och skapar en intim och välkomnande miljö. Även de olika butikerna, med sina moderna inomhusbelysningar, som strålar ut genom skyltfönsterna bidrar till denna upplevelse.

Rekommendationer

- Belysningsmässigt bör armatur och ljuskällevel göras så att det understödjer de arkitektoniska intentionerna och renässansstadens karaktär. Det är av vikt att de ytor som belyses, dess strukturer och färger, kommer till sin fulla rätt.
- Armaturer med yvigt och iögonfallande formspråk ska undvikas för att inte ta fokus från rummens inneboende karaktär, såvida inte formen understödjer detta. Istället ska fokus läggas på genomtänkt ljusfördelning och mycket god avbländning och fast ljus, parametrar som är avgörande för upplevelsen av rummen. Så kallade glober och andra vida kringstrålade armaturer ska undvikas om inte egenskapen har ett välmotiverat syfte. Ljus som fritt flödar upp i natthimmeln får inte förekomma.
- Ljuskällor ska generellt ha hög färgåtergivning, över RA 80, och vara av karaktären "vitt ljus", dvs. mellan 2900-4500 Kelvingrader. Detta ger utrymme att anpassa ljusets vithet till den belysta ytans eller föremålets färg och material.

- För att förtydliga rutnätsstadens strikta geometri ska en likartad, till färg och fördelning, grundbelysning finnas. Genomgående i renässansstaden ska en grundfärgtemperatur på 3000 Kelvingrader användas, ett varmare vitt ljus som är behagligt att vistas i.

- Ljusfördelningen ska ha betoning på gatuplanet men även ge en jämn fördelning på fasadytorna. Ur detta ska sedan områden eller detaljer av särskilt intresse eller attraktion lyftas fram genom accentbelysning.

- När armaturer/ strålkastare ämnade för accentbelysning används ska vikt läggas på god avbländning, Avbländningskydd ska med fördel användas när så krävs.

- Medan biltrafik bäst understöds av ett jämt och diffuserat ljus från armaturstolpar med en maximal höjd av 6,5 m, ska belysning för gång- och cykeltrafik bidra med ljus från en mer mänsklig nivå, från stolpararmaturer på maximalt 4,5 m. Belysning med syfte att lyfta fram blickfång av högre intresse får däremot monteras på högre höjd om så krävs.

- Torgytor ska ses som områden av särskilt intresse och helt eller i delar vara mer belysta än gågatorna. Naturliga variationer i ljusnivåerna på torgytorna är fördelaktigt då det skapar en livfullare upplevelse.

Natriumbaserade ljuskällor avger ett gulaktigt sken.

De klotformade armaturerna finns på många platser i staden, bl.a. utmed Nya Boulevarden.

Accentbelysning av Tivoliteatern.

LJUDMILJÖ

Ljudet av vatten från Ikaros vattenspiel, Stora Torg.

Kyrkklockor som klämtar.

Ljud omkring oss utgör en viktig del av hur vi upplever vår omgivning. De ger oss information om hur vår omgivning ser ut och vad som händer där. Exempelvis bidrar de till att vi får en uppfattning om hur och var människor rör sig, vilken typ och mängd av trafik det är, var det finns lugnare parkmiljöer, vatten, osv. Ljud fyller staden med liv och bidrar till dess identitet - Kristianstads egen ljudbild.

Positiva & negativa ljud

Många typer av ljud uppskattas för att de ger lustfyllda, trivsamma eller rogivande känslor. Det kan exempelvis vara stimmet av folk längs gatorna vid ett evenemang, sorlet från en uteservering med klirret av porslin eller ljudet av porlande vatten i en fontän. Det kan vara de vardagliga ljud från stadens miljöer som bland annat som utgörs av trafik, människor och verksamheter. Det kan vara det rogivande ljudet av löv som rör sig i en svag vind och lugnt folkliv som hörs svagt i bakgrunden.

Ljud kan dock även upplevas som ett störande element. Ofta handlar det om ljud som tar oproportionerligt stor plats i det allmänna rummet, dvs. ljud som "tränger sig på" och som är svåra att ignorera. Det kan även handla om ljud som man inte tycker om, oavsett volym och varaktighet. Vad

som upplevs störande är oftast subjektivt. Trafikljud från vägar med mycket trafik betraktas oftast som störande, dvs. som buller.

En del av stadsmiljön består av ljud som kommer från verksamheter längs gatorna. Butiker och caféer/restauranger som spelar musik, med koppling till deras verksamhet, i sina lokaler bidrar till karaktär och variation i stadsmiljön. Ett alltmer vanligt inslag i staden har dock blivit att butiker och uteserveringar spelar musik/radio i utvändiga högtalaranläggningar, vilket kan upplevas störande då musiken påtvingas alla som rör sig i närområdet.

Även ur en tillgänglighetsaspekt kan för många och för höga ljud vara ett problem. På samma sätt som ljud kan hjälpa människor att orientera sig kan de förvirra.

Att det finns platser där människor kan uppleva ett ljudmässigt lugn är viktigt i stadsmiljön.

Rekommendationer

- Positiva ljudupplevelser, till exempel vattenljud, bör uppmuntras och planeras för (så att de verkligen blir positiva).
- Ljudförorening i form av störande ljud, för mycket olika ljud och/eller för höga ljudnivåer bör undvikas. Platser där människor kan uppleva ett ljudmässigt lugn är viktiga inslag i stadsmiljön.
- Musik/radio som spelas från enskilda verksamheter via utvändiga högtalare bör uppmärksammas som potentiellt störande och påtalas som oönskade och förhindras i möjligaste mån.
- Ljud utanför verksamheternas lokaler bör regleras med avseende på decibelnivå och tidpunkt.
- Markbeläggningar på gator med mycket trafik bör väljas med tanke på ljudbildning. Bland annat ska gatstensbeläggning på körbanor där mycket trafik passerar, exempelvis Västra Boulevarden, undvikas.

Sorlet från människor.

Toner från klockspelet, Lilla Torg.

Musik från högtalare över en uteservering.

Motorljud från bilar och varutransporter.

Fågelläten.

Musikparad på Stora Torg.

KONST & UTSMYCKNING

Ett stort antal skulpturer pryder stadens centrala delar.

Konsten har av tradition en central plats i stadens offentliga miljöer, där den på ett naturligt sätt möter människorna direkt i vardagen. Kristianstad kallas också ibland för "skulpturstaden" tack vare de många skulpturer och offentliga konstverk som pryder stadens gator, torg, parker och byggnader. Juldekorationer och flaggspel är exempel på tillfälliga installationer som inte är att betrakta som konst - men som fyller samma syfte - att smycka stadens offentliga rum.

OFFENTLIG KONST

Den konstnärliga gestaltningen ger staden en tydlig profil och konstverken kan bli viktiga orienteringspunkter och mötesplatser. Konsten skall få oss att reagera, uppleva, diskutera, utveckla och förändra våra bilder av staden. Det är angeläget att det finns konstnärlig gestaltning där människor rör sig i offentliga miljöer.

Konsten kan vara platsspecifik, d v s utgå från och relatera till det sammanhang som den placeras i. Den kan placeras solitärt eller integreras i arkitektur och miljö på olika sätt. En genomtänkt placering är viktig för att den konstnärliga gestaltningen ska vara tillgänglig för så många som möjligt.

Sedan 2008 avsätter kommunen 1 % av de beräknade byggkostnaderna till konstnärlig gestaltning vid all ny-, till-, eller ombyggnad

som överstiger 10 milj kr. Tidigare har den konstnärliga utsmyckningen främst finansierats via fondmedel. Kultur- och fritidsförvaltningens Konstkommitté har uppdraget att ombesörja den konstnärliga gestaltningen och ansvara för inköp av konst för aktuella projekt. Beslut om placeringar, förvaltning, drift och underhåll sker i nära samverkan mellan kommunens olika förvaltningar.

En oväntad placering kan förstärka ett konstverk.

Rekommendationer

- För att utveckla och förnya begreppet "Skulpturstaden Kristianstad" bör fokus läggas på gestaltningar med svensk och internationell samtidskonst.
- Då finansieringen av den offentliga konsten genom 1 %-regeln kommer att leda till fler konstverk i det offentliga rummet är det viktigt att synen på den offentliga konsten är tydligt uttryckt och samordnad samt har klara målsättningar.
- Konstinstallationer och skulpturer bör placeras i blickfång och fokuspunkter, men samtidigt tillåtas överraska betraktaren.

Några av stadens konstverk.

TILLFÄLLIG UTSMYCKNING

Förutom de offentliga konstinstallationerna, vilka både kan vara av tillfällig och permanent karaktär, smyckas staden emellanåt av andra tillfälliga installationer.

Dessa installationer kan antingen vara engångsföreteelser för att synliggöra ett pågående eller kommande arrangemang eller ett årligen återkommande inslag i stadsmiljön. Gemensamt för denna typ av utsmyckning är att den används under en begränsad tidsperiod för att ge staden en viss prägel, förstärka en viss årstid eller belysa ett visst arrangemang. Exempel är vinterns juldekorationer med tillhörande belysning och sommarens flaggspel.

Rekommendationer

- Tillfälliga utsmyckningar bör ha en klart definierad och inte för lång tillåten tidsperiod. Dels för att utsmyckningarna ska få önskad effekt och dels för att de tar stor

plats i det offentliga rummet. T.ex. begränsar flaggspel och dekorationer som spänner över gaturummen de så viktiga siktstråken genom staden.

- Utsmyckningarnas storlek och skala skall anpassas till den omgivande miljön samt inte negativt påverka tillgänglighet och framkomlighet.

Flaggspel över Västra Storgatan.

Julbelysning över Hesslegatan.

I juletid smyckas storgatorna med julgranar och jirlanger.

SKYLTAR & REKLAM

Variation inom ett enhetligt tema.

Ny skyltning som berättar lokalens historia som biograf.

Skyltar och skyltning är en del av stadskärnans identitet. En vacker och enhetlig skyltning utgör ett dekorativt inslag i stadsmiljön och ger våra besökare en positiv bild av Kristianstad. För att uppnå detta måste skyltningen underordna sig och samverka med stadens helhet och den historiska bebyggelsen så att den inte dominerar stadsbilden. Skyltar kan framhäva en vacker fasad och locka besökare, men också skymma utblickar och genomsikter.

BUTIKSSKYLTAR

I stadskärnan, och framförallt utmed gatorna, överöses vi med reklam och information. Mängden tenderar att öka och alla försöker överrösta varandra. Det är därför viktigt med ett gott samarbete kring skyltningens omfattning och utformning, en gemensam policy är grundläggande för ett gott resultat. Även om rikstäckande kedjor har egna skyltprogram behöver man inte acceptera detta. Stadsbilden som helhet går alltid före enskilda uttryck.

Rekommendationer

- Ny skylt eller väsentlig ändring av skylt kräver bygglov. För alla nya skyltar gäller nedan presenterade råd och riktlinjer, oberoende av vilken skylt som tidigare suttit på platsen.

Placering

- Skylt skall placeras i direkt anslutning till den verksamhet som skyltas.
- Skylt får ej placeras på pilastrar, gesimser eller andra viktiga fasaddetaljer.
- Skylt skall i normalfallet placeras på bottenvåningens fasad. Högre placering av skylt kan tillåtas om byggnaden utformas med särskild plats för skyltar i detta läge eller byggnadens karaktär utformas med särskild plats för skyltar eller byggnadens karaktär och utformning är sådan att det råder goda förutsättningar för en sådan placering.
- Onödig upprepning av skyltar skall undvikas.

Utformning

- Skylt skall till form och färg underordnas hus och gatumiljö, vilket kan innebära att rikstäckande affärskedjors skyltprogram ej accepteras utan bearbetning.
- Utstående skylt - flaggskylt - syns bra från båda håll i gatans riktning och påverkar inte heller fasadens utseende särskilt mycket.
- Skylt skall anpassas till byggnadens förutsättningar, karaktär och stildrag. På äldre byggnader kan lådskyltar var direkt olämpliga.
- Om flera butiker har skyltar eller markiser på samma fasad eller längs samma stråk så ska dessa samspela och harmonisera med varandra.

Mått

- Utstående skylt får sträcka sig högst 1.2 meter ut från fasaden och skall sitta minst 2,3 meter över trottoar eller annan allmän plats.

Belysning

- En bra belysning av skyltarna i det offentliga rummet ger ett vackert stadsrum även på natten.
- Vid belysning av skyltar ska detta ske på ett lämpligt sätt. Det är enligt lag inte tillåtet att belysa vägmärken med reflektion. Belysningen får inte vara störande för omgivningen.

Skyltfönster

- Det är önskvärd att skyltfönster är öppna för skyltning och inblick – inte igenklistrade. Ett öppet skyltfönster bidrar också till att belysa gatumiljön på kvällstid. Inbrottsskydd i form av nedfällbara galler etc bör om möjligt placeras längre in i lokalen.

Varuvisning

- Generellt tillåts varuvisning max 1 meter ut från fasaden. Där möbleringsstråk finns ska varor placeras i detta. Varuvisning kräver markupplåtelsestillstånd.

INFORMATIONSSKYLTAR

Informations-, upplysnings- och hänvisningsskyltar är viktiga i stadskärnan för att besökaren på egen hand ska kunna hitta och orientera sig. De ger också en signal om att Kristianstad är "kundorienterat" och informativt.

Rekommendationer

- En upplysningsskylt bör ha ett samordnat utseende med pil som pekar ut riktningen till olika målpunkter.
- Informationsskyltar ska vara i svart eller skiffergrå metall och ha en stilren och vacker design. Även anslagstavlor i stadens offentliga miljöer ska vara i svart eller skiffergrå metall och med en enkel och tidlös design.

- I den mån det går ska trafikskyltar bäras upp av fina stänger eller bågar i svart eller mörk skiffergrå metall.

MARKISER

Markiser kan var ett vackert tillskott på ett hus likaväl som de kan dominera och dölja en vacker fasad.

Riktlinjer - Markiser

- Markiser ska utformas så att storlek, utformning och kulör stämmer överens med husets karaktär och skala.

Informationsskyltar i metall.

Så kallade "gatupratarer" utmed en av storgatorna.

SMÅ BYGGNADER

Genomsiktliga och fint detaljerade byggnader.

Telefonkiosk på Lilla Torg.

Runt om på stadens gator och torg återfinns en rad mindre byggnader i olika utförande och med olika funktion. Vissa av byggnaderna är permanenta medan andra varierar efter säsong eller årstid. Gemensamt för dem alla är att de är fristående mindre byggnader - fasta eller mobila - som placerats ut i det offentliga rummet, ofta utanför kvartersmark och utanför den annars så strikta bebyggelsestrukturen.

Beskrivning

Med små byggnader avses fasta byggnader såsom kiosker, gatukök, offentliga toaletter, tekniska byggnader och liknande samt tillfälliga byggnader som matvagnar, försäljningsbodas med mera som är placerade på allmän plats i parker, på gator och på torg.

Gator och torg är tänkta att vara öppna platser i staden som tillhör alla. Placeringen av små byggnader bör därför ske med stor hänsyn till stråk, rörelsemönster och siktlinjer. Beroende på platsens karaktär kan det ibland vara olämpligt att placera nya mindre byggnader där, men de små byggnaderna kan också bli ett betydelsefullt och berikande inslag i stadsbilden om de ges en omsorgsfull och genomtänkt utformning och placering.

Rekommendationer

- De små byggnaderna/stånden ska ses som delar av en identitetsskapande helhet. Det är därför viktigt att storlek och placering inte skymmer t.ex. siktlinjer, viktiga fasaddetaljer på omkringliggande byggnader, m.m.
- De små byggnaderna bör inte ha en baksida och inte stå för tätt eftersom det påverkar stadens torg och gator negativt. En placering tillsammans med vegetation kan vara ett sätt att få en helhet på ett torg.
- Placering på gågator är olämpligt på grund av att byggnaderna ofta blir ett alltför dominant inslag i gatubilden som dessutom skymmer butiksentréer längs gatan.
- Kan verksamheten ses som i huvudsak permanent ska byggnaderna ha ett bearbetat och genomtänkt utseende som stämmer in

på platsen. Tillfälliga stånd som torghandel bör ha ett enhetligt utseende, helst genom kommunens försorg.

- Mobila vagnar/stånd ska avlägsnas från torg och gator nattetid.

Liten byggnad med försäljning av munkar, Lilla Torg.

En likartad utformning av väderskydd ger ett lugnare intryck, torghandel Borås.

Offentlig toalett utanför Heliga Trefaldighetskyrkan.

Gatuköksvagn, Södra Kasern.

Genomsiktig paviljong, Kungsträdgården Stockholm

Korrvagn på Lilla Torg.

Telefonkiosk av äldre modell, Stora Torg.

Markiserna har öppna sidor och tillåts inte dominera över byggnaden, Kungsträdgården.

UTESERVERINGAR

Uteservering på Lilla Torg.

Uteservering i rutnätsstaden.

Uteservering på Lilla Torg.

Uteserveringar är viktiga inslag i stadsbilden. Sommartid lockar de många människor och bidrar till en levande stadsmiljö. Samtidigt tar serveringarna en betydande del av gaturummet och torgytorna i anspråk och en sammanhållen utformning och enhetlighet när det gäller material- och kulörval är därför viktigt. Texten nedan är till större delen hämtad från C4Tekniks dokument om riktlinjer för uteserveringar. Dessa riktlinjer kommer att omarbetas av C4Teknik.

Beskrivning

När en uteservering anordnas på en offentlig plats – i vårt gemensamma vardagsrum – är det viktigt att den utformas så att den både är attraktiv för stadens besökare och stämmer väl in i Kristianstads bebyggelsekaraktär.

Inom Renässansstaden ligger de flesta uteserveringarna - av naturliga skäl - på gågatuområdet och på torgen. Utformningen varierar, men intrycket är ändå sammanhållet när det gäller utformning, material och kulör.

Rekommendationer

För att staden ska behålla sin attraktivitet är det viktigt att uteserveringar utformas så att de bidrar till en sammanhållen stadsmiljö.

Placering

- Uteserveringen bör ligga i direkt anslutning till restaurangen/caféet. Uteserveringen får inte breda ut sig längre utmed fasaden än vad restaurangen/caféet gör inne i byggnaden. Om berörd butiksägare intill ger tillstånd kan den få förlängas.

- Gångpassage längs husfasaden bör finnas för uteserveringar som är belägna utmed storgatornas östra sidor, utmed gångbanor med plattläggning samt utmed sträckan mellan Cardellsgatan och Nya Boulevarden.
Golv

- Allmän platsmark hyrs ut i befintligt skick och uteserveringar bör anläggas utan ingrepp i befintlig beläggning.

- Uteserveringen ska vara tillgänglig för funktionshindrade. Eventuella nivåskillnader ska tas upp med ramper, vars lutning inte får vara brantare än 1:12 eller 8 %.

Markiser och parasoller

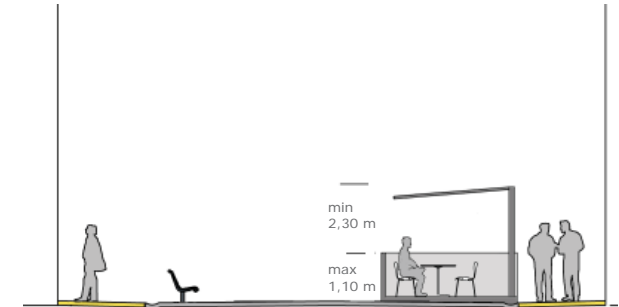
- Tak på uteserveringar bör vara tillfälliga, exempelvis parasoller eller markiser, med öppen gavel. Markiser får inte ha stödben. Höjden får inte understiga 2.30 meter. Prövning görs enskilt och utifrån platsens förutsättningar. Varumärkesreklam på parasoller/markiser är inte tillåtet.

Avgränsningar

- Uteserveringarnas avgränsningar bör vara genomsläppliga med räcken av t.ex. smide, och får inte överskrida 1,1 meter i höjd. Färgen på räckena ska vara mörk; svart eller mörk skiffergrå.

Inredning

- Denna del kommer att omarbetas av C4Teknik.
- Inne på uteserveringar får bar eller serveringsdisk placeras. Baren/ serveringsdisken bör inte vara högre än 1.1 meter samt vara genomskiktliga och inte skymma siktstråket genom serveringen. Med ansökan ska följa en beskrivning av läge och utseende för dessa.

Principsektion av uteservering vid gångstråk.

Gångtrafikanterna kan obehindrat passera serveringen.

